

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Francofurti, 1596

Liber quartus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑ-
ΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ
ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

XENOPHONTIS HISTORIA-
RVM DE CYRI EXPEDI-
TIONE, LIBER QVARTVS.

QUAEVMOVE in exped-
itione Cyri adscendē-
tis in Asiam vsque ad id
tempus, quo praelium
commissum fuit, gesta
sint; & quae a praelio,
quamdiu foedera serua-

ta sunt, inter regem & Gracos, qui cum
Cyro adscenderant, inita; quae aduersus
Gracos, insequente ipsos Persarum exer-
citu, hostiliter facta sint, posteaquam rex
ac Tissaphernes foedera violassent; supe-
rioribus commētariis exposuimus. Quum
autem ad Tigrim fluuium venissent, qua is
propter altitudinem & magnitudinē trās-
iri non potest; neque transitus alius esset,
quod montes Carduchij praecepti fluuii
imminerent: videbatur ducibus, esse per
hos montes iter faciendū. Nam futurū au-
diebant de iis, quos ceperant, vt si Cardu-
chios mōtes peragrassent, Tigris fluuij fō-
tes in Armenia, si ita liberet, transirent: sin
autem, eos circumirent. Etiam Euphratis
fontes non longe a Tigris fontibus abesse
dicebatur. Nonnullis quidē in locis angu-
stias esse. Itaque in Carduchos hoc modo
mouerunt, partim quod quamocultissi-
me proficisci vellent, partim quod ante-
uertere cacuminum occupationem prius,
quam id ab hostibus fieret. Quum excu-
biae postremae haberentur, tantumque no-
ctis reliquum esset, quantum ad id suffice-
ret, vt per tenebras planiciem peragraret;
tunc & loco se mouent, & vt denuntiatum
fuerat, iter ingressi prima luce ad montem
perueniūt. Erat in exercitus fronte Cheri-
sophus cum copiis suis, & omnibus expedi-
tis militibus: Xenophon agmine postre-
mo cum grauis armaturae militibus, nullis
autem expeditis, sequebatur. Nam nihil
esse periculi videbatur, ne quis sursum tē-
dentes a tergo sequeretur. Ac Cheri-
sophus prius, quam quisquam hostium a-
nimaduerneret, in veruicem adscendit:

ΣΑ μὲν δὴ ἐν τῇ αἰα-
βάσει ἐθύετο μέγρι τῆς
μάχης, καὶ ὅσα μὲν πλὴν
μάχης ἐν τῇ ἀπονομαίᾳ,
αἰ βασιλεὺς καὶ οἱ οὐκ
Κύρω ἀναβαίντες Ἕλληες

† ἐπεισάτο, καὶ ὅσα τῶν βασιλέως καὶ ἀπονο-
μαίᾳ βασιλείως καὶ Τισσαφέρνηος * ἐπολεμή-
θη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπαχθουσιῶτος τῶ
καρδίων στρατεύματος, ἐν τῇ ἀπονομαίᾳ
βρα δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ ἀφικνῆτο, εἶδα ὁ μὲν
πῆρης ποταμὸς πρὸ τῆς ἀπονομαίᾳ ἀπὸ τοῦ
ὁ βάρους καὶ μέγρους, πάροδος δὲ οὐκ ἔστι, ἀλ-
λά τὰ καρδύχια ὄρη ἀπόπμα ἔσθ' αὐτῶν
τῶ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει τοῖς † στρατιώ-
ταις ἀπὸ τῶν ὄρειων πορρωτέρων εἶναι. ἤκουον
γὰρ τῶν ἀλισκομένων, ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ καρ-
δύχια ὄρη ἐν τῇ ἑρμιόᾳ, τὰς πηγὰς τῶ πῆ-
ρητος ποταμοῦ, καὶ μὲν βούλωνται, ἀφελή-
σονται. καὶ δὲ μὴ βούλωνται, ἀφελήσονται. καὶ τῶ
C ἀφελήσονται τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρὸς τῶν
πῆρητος εἶναι. καὶ ἐστὶν ἡ ἔσθ' οὐκ ἔστι. τὴν δὲ εἰς τῶν
καρδύχιοι ἐμβολῶν ὡς ποιοῦνται, ἅμα μὲν
λαθῆν πρὸς μὲν, ἅμα δὲ φάσασιν ὅτι τῶν
πολεμίων καταλαβῆν τὰ ἄκρα. καὶ οὐκ ἔστι
ἀμφὶ τὴν τελευτήσαν, φυλακίαν καὶ ἐλείπειτο
τὴν κτὸς ὅσον σκατάς διελθῆν τὸ πεδίον, τὴν
καὶ τὰ αἰασιάνες, ἀπὸ τῶν ἀλλήλων πορρω-
τέρων ἀφικνῆν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος.
ἐνθα δὲ Χερσίσοφος μὲν ἦν τὸ ἔσθ' ἀφελήσονται,
D λαβῶν τὸ ἀμφ' αὐτῶν, καὶ τῶν γυμνητῶν πάντας
Ξενοφῶν τὸ σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξιν ὀπίσθαι
εἶπετο, ἔδρανα ἔχων τὴν γυμνήτα. ἔδρανα γὰρ ἐδόκει
κίνδυνος εἶναι μή τις αἰὼν πορρωτέρων ἐκ τῶ ὀ-
πισθεν ὀπίσθαι. καὶ ὅτι μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίει
Χερσίσοφος, πρὶν πᾶσι ἀφελήσονται τὴν πολεμίων
ἐπίστα

οὐκ εἶπετα ὅτι ὕφηνετο, ἐφείπετο ὅτι αἰεὶ τὸ ὕφηνετο. ὁ δὲ φρασίματος, εἰς τὰς κάμας τὰς ἐν τοῖς ἀλκείσι τε καὶ μυρσίσι τῶν ὀρέων. ἐντα δὴ οἱ μὲν καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἐχόντες καὶ γυναικας, καὶ παῖδας, ἐφύλαξαν ὑπὲρ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ὅτι τήδε πολλὰ ἦν λαμβάνειν. ἦσαν ὅτι καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμένα αἱ οἰκίαι, ὧν ὁσδὲν ἔφερον οἱ ἑλλήνες, ὁσδὲν τὸς ἀνδρῶν ἐδίωκον, ἡποφύδοι μὲν οἱ, εἴ πως αὐτὸ ἐτελήσαν οἱ καρδοῦχοι διείναυ αὐτοῖς ὡς Διὰ Φιλίας τῆς γῆρας, ἐπεὶ ὁ βασιλεὺς πολέμοιο ἦσαν. τὰ μὲν τοῖς ὅτι τήδε τὸ ὅτι πῆς ὅτι τυχεῖνοι, ἐλάμβανον ἀνάγκη γὰρ ἴω. οἱ δὲ καρδοῦχοι ἔτε καλοῦντων ὑπήκουον, οὔτε διὰ Φιλίαν ὁσδὲν ἐποίω. ὅτε ὅτι οἱ τελευτῶν τῶν ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κάμας ἀπὸ τῆς ἀκροῦ ἠδὴ σκιστῶν, (ἔχε γὰρ τὸ φενὴν εἶ) τὸ ὄδον, ὅλιον τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάστασις αὐτοῖς ἐγγυετο καὶ κατάστασις εἰς τὰς κάμας) τότε δὴ συλλεγόμενοι τινὲς τῶν καρδοῦχων τοῖς τελευτῶν ἐπέστηντο, καὶ ἀπέκλινον πῆσας, καὶ λίθοις καὶ βεβήμασι κατέβωσαν, ὅλιγοι τινὲς ὄντες. δὲ ἀποροδοκῆτε γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ ἑλληνικόν. εἰ μὲν οἱ τότε πλείους σιωλέγησαν, ἐκινδύωσεν αὐτὸς ἐφθάρησαι. πολλὰ τὰ φρασίματος. καὶ αὐτῶν μὲν τὴν ὑκτα ἔτιως ἐν τῆς κάμας κινδύωσαν. οἱ δὲ καρδοῦχοι κύκλω τὴν πύρρα ἔχον ὑπὲρ τῶν ὀρέων, καὶ σιωλέων ἀλλήλους. ἀμα ὅτι τῆς ἡμέρας σιωλέουσι τοῖς φρασηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν ἑλλήνων ἔδοξε, τῶν τῶν ἡποζυγῶν τὰ ἀναστάσια καὶ τὰ διωατῶν τὰ πορθέα ἔχοντες, καὶ ἀλιπόντες τὰ δῖα, καὶ ὅποσα ἴω νεωστὶ ἀρχμαλῶα ἀνδράποδα ἐν τῆς φρασηγῶν, πῆματα ἀφθῆναι. φρασηγῶν γὰρ ἐποιούτω τῶν πορείαι πολλὰ ὄντα τὰ ἡποζυγῶν καὶ τὰ ἀρχμαλῶα καὶ πολλοὶ δὲ αὐτῶν, οἱ ὅτι τῶν οἰκίας, ἀπὸ μαχοῖ ἦσαν, διπλάσια τε τὰ ὅτι τήδε ἔδφ ποεῖσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνδρῶν ὄντων. δόξαν δὲ αὐτῶν, ἐκέρυξαν οὔτω ποεῖν. ὅτι δὲ ἐρρησῆσαντες ἐπορεύοντο, ἡποσαντες ἐν φρασηγῶν οἱ φρασηγῶν, τὸ ἐπεὶ δὲ εἰσχιεν τῶν εἰρημῶν μὴ ἀφίεμνον, ἀφῆρῆντο. οἱ δὲ ἐπέστηντο, πλὴν εἴ τις τῶν ἐκλεφῆν ἢ παιδὸς ὅτι θυμῆσας, ἢ γυναικὸς τῶν ἀπορεπῶν καὶ αὐτῶν μὲν τῆς ἡμέρας ἔτιως ἢ πορεύησθαι, τὰ μὲν πῆσας, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

A deinde modice præibat ad vicos, qui in conuallibus & amfractibus montium siti erant, reliqua exercitus parte semper subsequente. Carduchi desertis ædibus, cum vxoribus ac liberis in montes fugiunt. magna heic erat commeatus copia, ædes ipsæ vasis aheneis multis instructæ, de quibus Græci nihil auferebant, nec homines persequabantur. Parcebant enim ipsis, vt periculum facerent, an Carduchi potestatem eis facturi essent transeundi per ipsorum fines, tamquam per regionem pacatam, maxime quia regi infesti erant. Commeatum solum, quocumq; quis loco poterat, fumebat; quod ita necessitas posceret. At Carduchi nec vocati obtemperabant, nec vllum aliud benevolentia signum dabant. Quum autem Græcorum vltimi iam tenebris obortis de vertice montis ad vicos descenderet, quando quidem ob angustiam viae diem totum adscendendo, ac vicissim ad vicos descendendo contriuerant: tum vero collecti nonnulli ex Carduchis, vltimos inuasere, ac peremtis quibusdam, alios lapidibus & fagittis fauciabant, homines alioqui numero perpauca. Nam Græcorum exercitus nec opinato casu ipsorum ditionem ingressus erat. Quod si plures earum collecti fuissent, res non caruisset periculo, ne magna pars exercitus interuisset. Atq; hanc quidem nocte ita in vicos diuerterunt. Carduchi vndiq; in montibus ignes accendebant, seq; mutuo adspectabant. Quum illuxisset, visum est Græcis ducibus & cohortium præfectis, posteaquam conuenissent, sic iter faciendum esse; vt tantum iumenta necessaria, & maxime ad iter conficiendum idonea secum fumerent, cetera relinquerent, dimissis etiam mancipiis in exercitu recens captis. Nam multa illa iumenta & mancipia profectio moram adferebant. Quin etiam multi, his præfecti, ad pugnandum propterea inutiles erant; quum quidem duplo quoq; maior commeatus parandus esset, & portandus, pro tanta hominum turba. Quod vbi decretum fuisset, præconis est voce denuntiatum, ita esse faciendum. Posteaquam pransi iam iter facere cepissent, arto quodam in loco duces subsistebant; ac ei, qui non dimitteret id, quod imperatum fuerat, auferebant. Parebant illis in omnibus milites, extraquam si quis furtim aliquid retineret, vel pueri cupiditate, vel formosæ mulieris accensus. Atque hoc modo diē hūc in itinere consumebāt, partim dimicantes, partim quiescentes.

Græci in Carduchorum regionem veniunt.

ὅτι πῆς

ἐπέστηντο, καὶ ἀπέκλινον

πολλὰ

πύρρα ἔχον

ὅτι πῆς

Postridie vehemens tempestas erat, sed ta-
 men pergendum erat necessario, quod a
 cōmeatu instructi non essent. Erat in fron-
 te Cherisophus, & agmen vltimum Xeno-
 phō ducebat, quum hostes acriter Græcos
 inuadunt: & quia loca per erant angusta,
 propius accedebant, & tū sagittis petebant,
 tum fundis. Quo fiebat, vt dum Græci ne-
 cessario persequerentur hostem, ac deinde
 rursus cederent, tarde progredierentur.
 Sæpe Xenophon etiam denūtiabat exspe-
 ctandum esse, quoties hostis eum grauiter
 vrgeret. Forte Cherisophus, qui alias quū
 denuntiabatur, exspectabat, tum non sub-
 sistebat; sed ducebat celeriter, suisq; vt se-
 queretur, imperabat. Adeoq; manifestum
 erat, aliquam rem molestam superuenisse.
 Nec erat otium, vt ad ipsum quis pergeret,
 ac quæ festinationis esset causa, videret.
 Deniq; fugæ similis erat hæc agminis vltimi
 profectio. In ea vir fortis periit Cleony-
 mus Lacedæmonius, sagitta adacta per clu-
 peum & indumentum in ipsas costas: iteq;
 Basias ex Arcadia, capite transfixus. Ad lo-
 cum castris locandis idoneum quum per-
 uenissent, Xenophon ita, vt instructus e-
 rat, ad Cherisophum venit, eumq; incusat,
 quod non substitisset; quo quidem factum
 esset, vt in ipsa fuga coacti fuerint dimica-
 re. Duo quidem iam, inquit, præclari ac
 fortes viti occubuerunt; quos neq; nobis-
 cum tollere, neq; terræ mādare potuimus.
 Ad ea respondens Cherisophus: Respice,
 ait, ad montes, ac vide quam ad eos omnes
 difficilis sit aditus. Nimirum hæc vna via
 est, quam vides, ardua. Ad eamdem quan-
 tam videre est hominum multitudinem,
 hanc occupatam præsidio tenentium, ne
 quis euadat: Hæc causa festinationis meæ
 fuit, & cur te non expectarim: nimirum an
 præcipere conatum hostium possem prius,
 quam transitus ille occuparetur. Duces
 quidem ij, quos habemus, aliam viam esse
 negant. Ego vero, inquit Xenophon, duos
 homines habeo. Nam quum negotia nobis
 facerent, insidias struximus, quæ ipsa
 res nobis etiam respirandi facultatem de-
 dit; ac nonnullos ex eis occidimus, non-
 nullos viuos vt caperemus, hac ipsa de
 causa dedimus operam, vt ipsis pro itinere
 ducibus vteremur, quibus esset hæc regio
 nota. Statim adducti sunt homines, &
 quæsitum ex eis separatim sumtis, ecquam
 viam aliam nossent, præter eam, quæ vulgo
 nota esset. Horum alter nihil aiebat, quam-
 tumuis multi terrores ipsi incuterentur.
 Quum nihil diceret, quod in rem esset,

Cherisophus causam exponit, quam obrem Xenophōsem deseruisset.

Homines barbari præfracta constantia.

Α εἰς δὲ τὴν ὑπεράγειαν χημῶν γίνεται πολὺς, αἰαγὰ
 χημῶν δὲ ἡ πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἡ ἰκανὰ πρὸς
 ἑπιτήδεια. καὶ ἠγγύτω μὲν Χερεισοφος, ὡπι-
 αδοφυλάκη δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμοιοι ἰ-
 αχυρῶς ἐπιτίθεντο, καὶ φενῶν ὄντων τῶν χημῶν
 εἰγὺς παρσιόντες ἐτόξον, καὶ ἐσφειδῶν
 ὡς τε ἡναγκάζοντο οἱ ἑλλήνες ἐπιτιδιώκοντες,
 καὶ πάλιν ἀναγκάζοντες, ὁρῆ πορεύεσθαι καὶ
 θαμινὰ παρήγαλιν ὁ Ξενοφῶν ἑπορεύειν,
 ὅτε οἱ πολέμοιοι ἰαχυρῶς ἐπιπέοντο. ἔνθα ὁ
 Β Χερεισοφος, ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγύφτο,
 ἑπέμεινε, τότε δὲ οὐχ ἑπέμεινε, ἀλλ' ἠ-
 γεταχέως, καὶ παρήγα ἑπέσθαι ὡς τε δὴ
 λον ἡ, ὅτι παρῆμα τι εἶη. ὁρῆ δὲ ὅτι ἡ
 ἰδεῖν παρελθόντι δ' αἴτιον τ' αὐτοῦ ὡς τε ἠ
 πορεία ὁμοία φυγῆς ἐγένετο τοῖς ὀπισθοφύ-
 λαξι. καὶ εἰ τῶν ἀποδνησκή ἀνὴρ ἀγαθὸς λα-
 κωνικὸς Κλεώνυμος, τοξότης Διὰ τ' ἀσπί-
 δος καὶ τ' ἐσλάδος εἰς τὰς πλῆθους, καὶ Βα-
 σίας Δεχῆς Διὰ ματρες εἰς τὴν κεφαλῆν. ἔ-
 C πεί δὲ ἀφίχοντο ἐπι σαθρῶν, δ' ἴδους ὡς παρ εἰ-
 χην ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν παρὸς τὸν Χερεισοφον,
 ἠπῆτο αὐτὸν, ὅτι οὐχ ἑπέμεινε, ἀλλ' ἠ-
 ναγκάζοντο φθίνοντες ἄμα μάχεσθαι. καὶ
 νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀθῶ ἀνδρε τεθνήατιν,
 καὶ οὔτε ἀελέσθαι, οὔτε θάψαι αὐτῶ ἰδυ-
 νάμεθα. ἀποκρίνεται παρὸς ταῦτα ὁ Χερει-
 σοφος· βλέπον, ἔφη, εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἴδε ὡς ἀ-
 βατα πῶρτα ἐστὶ. μία δὲ αὐτῆ ὁδὸς, ἡ ὁ-
 ρῆς, ὄρη· καὶ ἐπὶ ταῦτι ὁρῶν ἀνδραπέων
 ἔξεσι σοι ὄχλον ποσῶν, οἱ κατ' ἐληφότες
 φυλάττοισι τὴν ἑκβασιν. ταῦτα ἐγὼ ἔσπευ-
 δον, καὶ Διὰ τῶν σε οὐχ ἑπέμεινον, εἴπως
 διωαίμην φθάσαι, παρὶν κατ' ἐληφθαι τὴν
 ἑπεβολῆν. οἱ δὲ ἠγέμονες, οἱ ἔχοντες, οὐ
 φασιν εἶ ἄλλῃ ὁδῶν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει·
 ἀλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἀνδρας, ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν παρῆ-
 ματα παρῆχον, ἐπιφρόσασα μιν, ὅπως ἡμῶς
 καὶ ἀναπνῶσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτεῖνα μιν
 μὲν πινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας παρὸς τὴν ἡθ-
 Ε μιν λαβῆν, αὐτὸς τὸς ἐνεκεν, ὅπως ἠγέμοιοι
 εἶδοσι τὴν χῶσαν χρῆσώμεθα. καὶ δ' ἴδους ἀγα-
 ρῆτες τῶς ἀθρῶπες, ἠελθον εἰς λαβόντες, εἴ-
 πινα εἶδεν δὴ τὴν ὁδὸν, ἠ τ' φαρεσάν. ὁ μὲν οὖν
 ἔτερος ἐκ ἔφη, καὶ μάλα πολλῶν φόβων παρῶ-
 αρομῶν ὅτι δὲ ὁρῶν ὡφελιμον ἔλεγει,
 ὁρῶν-

ὄρωντος ἑτέρου καλεσφάτη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὐκ ἔστι μὴν εἶναι ταῦτα ἕφαίνε εἰδέναι, ὅτι αὐτὸν τὸν χρομὴ θυγάτηρ ἐκείνη παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη αὐτὸς δὲ ἐφη ἠγήσατο διωκτικῶν καὶ ὑποζυγίους πορεύεσθαι ὁδὸν ἐρωτῶμενος δὲ εἰ εἴη ἐν αὐτῇ δύσβατον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὃ, εἰ μή τις παρθεκαλιήφοιτο, ἀδύνατον ἔσται παρελθῆναι. εἰ ταῦτ' ἐδόκει, συγκαλέσαντας λοχαγούς καὶ πελταστας καὶ τῶν ὀπλιτῶν, λέγαντες τὰ παρόντα, καὶ ἐρωτῶν, εἰ τίς ἐστίν, ὅστις ἀνήρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἡγεῖσθαι, καὶ ὑποστας ἐθελοντὴς πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Αρειώνυμος μεθυδριδὲς ἄρχαίης, καὶ Αγασίας συμβάλιος ἄρχαίης. ἀντιπασίαζον δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος παρράσιος ἄρχαίης, καὶ Αγασίας συμβάλιος ἄρχαίης. καὶ οὗτ' ἔφη ἐθέλει πορεύεσθαι, παρθεκαλιῶν ἐθέλοιτας ἐκ πρυτὸς τῶν στρατῶματός. ὃ γὰρ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἔφονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοὶ ἠγρομηδία. ἐκ τούτων ἐρωτῶν, εἰ τίς καὶ τῶν γυμνητῶν ἢ τῶν ἑταίρων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἄρειστας χίος, ὃς πολλὰ καὶ πολλοῦ ἀξίος τῆς στρατιᾶς εἰς ταῦτα ἐγγύετο. καὶ οὐ μὴν δειλή, ἢ δὲ οὐδὲ ἐκέλευον αὐτοῖς ἐμφασιῶδες πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἠγεμόνα δῆσαντες τῶν ἑταίρων δόσαν αὐτοῖς, καὶ σιωπῆνται τὴν μὲν νύκτα, ἢν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν ἄμα δὲ τῆς ἡμέρας τῆς σάλπιγγι σημαίναν, καὶ ἴσως μὲν ἀνω οἴτας ἵεναι ὅτι τὴν κατέχουσιν τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ τὴν συμβαληθεῖσιν ἐκβασιον.

A alterius in conspectu iugulatus est. Alter ille superstes aiebat, cum propterea nihil prodidisse, quod istic filiam cum viro nuptam haberet. Se vero dicebat ducem itineris futurum, quo etiam pergere iumentis possent. Interrogatus, ecquid esset in ea via loci difficilis transitu: verticem quemdam esse inquit, quem nisi quis occupando anteuerteteret hostes, fieri non posse, ut transiretur. Heic vero visum est, conuocatis cohortium praefectis, & cetratis, & grauis armaturae militibus, praesentem rerum statum indicandum esse; ac quaerendum, ecquis sit, qui se virum fortem praestare velit, hac profectioe sponte sua suscepta polliciti sunt operam suam ex grauis armaturae militibus, Aristonymus Methydriensis Arcas, & Agasias Stymphalius ex eadem Arcadia. Inprimis inter se contendebant Callimachus Parrasius, & Agasias Stymphalius, ambo Arcades. Et is quidem aiebat, ire se velle cum iis, qui de toto exercitu se ad ipsum sponte adgregaturi essent. Nam sat scio, inquit, multos iuuenes sequuturos, si ego dux sim. Post haec interrogant, num quis expeditorum militum, vel ordinibus praefectorum vna cum his ire velit. Heic Aristiteas Chius operam suam offert, qui in re eiusmodi persaepe fuit exercitui quamtiuis pretij homo. Iam aduersperauerat, & milites sumto cibo proficisci iubebantur. Itaque ducem viae constrictum vinculis, eis tradunt, & rem ita componunt; ut siquidem iugum occuparet, noctu illud custodirent, & quamprimum illucesceret, tuba signum darent: ac deinde qui superiori essent loco, tenderent aduersus eos, qui transivitum illum manifestum obsiderent: ipsi cum iisdem se coniungerent in montem euadendo, quam celerime possent. His ita compositis, illi proficiscebantur, numero circiter bis mille. Magnitum erat imbres. Et Xenophon cum extremi agminis custodibus ad exitum illum vulgo notum pergebat, ut hostes huic duntaxat viae intenti essent, ac maxime occulti essent ij, qui alio tendebant. Posteaquam ad cauum quemdam alueum postremum agmen accessisset, quem vbi permeassent, in aduersum montem arduum adscendendum erat: barbari rotunda faxes, quae vel singula plaustrum onerassent, & maiores minoresque lapides deuoluebant. Illi delati & allifi ad faxes, tanquam e funda contorquebantur: quo fiebat, ut propius ad viam ne quidem accessus pateret. Nonnulli cohortium praefecti quum hac non liceret, alia via pergere tentabant, idque ad obortas usque tenebras.

Αρειστας

συμβου-
δης ενεκεν
βαίνου τις
* ταῦτα
συμβαί-
νοισιν. οἱ
μὲν

Al. Aristiteas
starchus
legitur, pro
utraque
voce, Aristiteas
Chius.

Xenopho-
tis in sal-
lendu hoc
stratego-
mā.

Quum iam se discedentes conspici amplius non posse putarent, ad cœnam abeunt. Nonnulli in extremo agmine milites ne pransi quidem fuerant. Hostes noctem totam lapides deuoluere non cessabant, cuius rei argumentum erat ipse fragor. At milites nostri, qui secum itineris ducem habebant, post longos circuitus, præfidiarios hostium ad ignem sedentes offendunt: quorum quum alios occidissent, alios persequendo deiecissent; ibidem ipsi manebant, quasi verticem tenerent. Minime tamen eum tenebant, sed erat supra ipsos iugum eminens quoddam montis, propter quod angusta illa via erat, ad quam hostium præfidiariorum sedebant. Aditus quidem inde patebat ad hostes, qui ad viam manifestam confederant. Eo loco illi tum pernoctabant. Quum illuxisset, instructi tacite in hostem pergunt: & quia caligo quædam incidebat, tamdiu occulti erant, donec iam prope abessent. Posteaquam se mutuo intuiti essent, ac tuba clangeret, Græci sublatoclamore ipsos adoriebantur. At impetum illi non sustinuerunt, sed relicta via, dilapsi fuga sunt, paucis interfectis. Erant enim homines expediti. Cherisophi copiarum quum tubam audiissent, mox sursum via manifesta tendebant, prætoribus ceteris per tramites non tritos, qua quisque forte fortuna peruenerat, pro viribus sursum pergentibus, hastisque se mutuo subleuantibus. Hi primi se cum iis, qui locum occupant, coniungere. Xenophon autem, cum dimidia copiarum extremarum parte, ea via faciebat iter; qua illi, qui ducem habuerant. Etenim ea iumentis commodissima erat. Alteram partem dimidiam post iumenta disposuerat. Forte hoc in itinere in collem incidunt, qui viæ imminebat, & occupatus erat ab hostibus; qui vel pellendi loco vi erant, vel a Græcis ceteris necessario se diuulsam iri videbant. Potuissent quidem viam ingredi eam, qua ingressi reliqui fuerant; sed iumenta non poterant alia via, quam hac, euadere. Heic ergo mutuo se cohortati cohortibus rectis in collem impetum faciunt, non omni tamen ex parte, sed hostibus exitu relicto, si fugam arripere vellent. Barbari quum eos ascendere, qua quisque poterat, vidissent: neque sagittis petebant, neque iaculis eos, qui prope viam accedebant, sed locum fuga dilapsi relinquunt. Quare hunc etiam collem Græci transf-

A ἐπεὶ δὲ ὄντο ἀφανῆς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ὅτι δὲ φησὶν. ἐτύχερον δὲ καὶ ἀνὰ ἴσους ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπιοδοφυλακῆσαιτες. οἱ μὲν τοὶ πολέμοιοι εἰδὲ ἀνεπαύσαντο ὅλης τῆς κυκλῶς κωνιδῆνες τῆς λίθου τεκμήρα δὲ ἡ ὄψις ἴσους οἱ δὲ ἔχοντες τὴν ἡγεμόνα, καὶ τὰ κύκλω παρῆσιοντες, καὶ ἀλαμβάνουσι τὸς φύλακας ἀμφὶ πύρκαθρημύρας καὶ τῆς μὲν ἀποκτείναντες, τῆς δὲ καταδιώξαντες, αὐτοὶ δὲ ἐκ τῆς ἐκδοῦν, ὡς κατέχοντες δὲ ἄκρον. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀκροῦ, διὰ μαστὸς ἡ ὄψις αὐτῶν, παρ' ὅν ἡ ἡγεμόνα αὐτῆς ὁδὸς, ἐφ' ἣν ἐκείνωτο οἱ φύλακας. ἐφοδοῦ μὲν τοὶ αὐτὸν ὅτι τῆς πολεμίας ἡ ὄψις, οἱ δὲ τῆς φανεροῦ ὁδὸς ἐκείνωτο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐκ τῆς διήγαγον ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε, ἐπορεύοντο σιγῆ σιωπηταγμένοι ὅτι τῆς πολεμίας, καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο. ὡς ἔλαθον ἐγγὺς περὶ σελήνης. ἐπεὶ δὲ εἶδον διήλας, ἠτε σάλπιγγες ἐφθέγγαστο, καὶ ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληες ἔεντο εἰς τῆς ἀνδροπόους. οἱ δὲ σὺν ἐδέξαντο, ἀλλὰ καταλιπόντες τὴν ὁδὸν, φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέδησαν. ἄλλοι γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χείριστον, ἀκρόσαντες τὸ σάλπιγγας, διήλας ἔεντο ἀνω καὶ τὴν φανεροῦ ὁδὸν. ἄλλοι δὲ τῆς γρατηγῶν κατὰ ἀπειθεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἐκασοὶ ὄντες, καὶ ἀναβαίντες ὡς ἐδιώκοντο, ἀίμην ἀλλήλοισι τοῖς δόρασι, καὶ οὔτοι μόνου περὶ σιωμίζαν τοῖς περὶ καταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ, ἔχων τῆς ὀπιοδοφυλάκων τῆς ἡμίσεως, ἐπορεύετο ἡγεμόνα οἱ τὴν ἡγεμόνα ἔχοντες, (διόδοπατη γὰρ ἡ τῆς ὑποζυγίαις) τῆς δὲ ἡμίσεως ὀπιοδον τῆς ὑποζυγίων ἔταξε. πορεύοντο δὲ ἐπιτυχόμενοι σιγῆ τῆς ὁδοῦ, κατὰ κλημύρας ὑπὸ τῆς πολεμίας, οἷς ἢ ἀποκτείναν ἡ ἀνάγκη, ἢ διεζέδωσαν ἀπὸ τῆς ἄλλων Ἕλληων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἀνὰ ἐπορεύθησαν, ἢ περὶ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια σὺν ἡ ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἔνθα δὲ τὰ ἀρχελευσάμενοι ἀλλήλοισι περὶ σάλπιγγας περὶ τὸν λόφον ὀρθοῖς τοῖς λόγους, οὐ κύκλω, ἀλλὰ καταλιπόντες τὰ ἀμφοτέρωθεν τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. καὶ ὀρώντες αὐτοὺς ἀναβαίνοντας, ὅτι ἐδιώκοντο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι, οὔτε ἐπέβδον, οὔτε ἐβόηον ἐγγὺς ὁδοῦ περὶ σιγῆς, διὰ τὴν φουγῆν λείποντο τὸ χωρίον. καὶ τῆτον ἡ παρεληλυθῆσθε οἱ Ἕλληες,

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a commentary or continuation of the text, written in a later hand than the main text.

ἄλλω, καὶ ἕτερον ὄρασιν ἔμπαρθεν λόφον **A**
 κατεχόμενον, ὅτι τῶτον τ' αὐτὸς ἐδόκει πο-
 ρύεσθαι. ἐνοήσας δὲ ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἔ-
 ρημον καταλείποι τὸν ἠλωχότα λόφον, καὶ
 πάλιν λαβόντες οἱ πολέμοι ἔπιθόιντο τοῖς ὑ-
 ποζυγίοις παρειοσιν, (ὅτι πολὺ δὲ ἦν τὰ ὑ-
 ποζύγια, ἅτε διὰ τῆς ὁδοῦ πορβύματα)
 καταλείπει ὅτι ἔλαβον λαχάρ, Κηφισίδω-
 ρον, Κηφισοφάντος ἀδελφόν, καὶ Ἀρχαγόραν
 ἄργον Φυγάδα. αὐτὸς ὅσων τοῖς λοιποῖς ἰ-
 πορβύετο ὅτι τὸν δὲ τερον λόφον, καὶ ὡς αὐτὸς
 ἔσπευ καὶ τῶτον ἀφίστατο. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς τρίτος
 μακρὸς λοιπὸς ἦν πολὺ τ' ὀρθιώτατος, ὁ ἑστὸς
 τῆς ἐπὶ τῷ περὶ * καταληφθείσης φυλα-
 κῆς τῆς νυκτὸς ἑστὸς τῶν παρελθόντων. ἐ-
 πὶ δὲ ἐγγύς τ' ἦσαν οἱ Ἕλληες, λείπεισιν οἱ
 βαρβάροι ἀμαχητὶ τὸν μακρὸν ὥστε θαυ-
 μαστον ἡμέσθαι πάνσι, καὶ ἑστώσθαι δει-
 σαί, αὐτοῖς μὴ κυκλωθέντες πολιορκεῖντο
 ἀπολείπειν. οἱ δὲ δὴ ἀπὸ τῆς ἀκροῦ καθο-
 ρῶντες τὰ ὄπλαθεν γηρόματα, πρῶτες ἔπι
 τὸς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενοφῶν
 μὲν ὅσων τοῖς νεωτάτοις αἰέβαιεν ὅτι ὁ ἀ-
 κρον, τὸς δὲ ἄλλοις ἐκέλευσεν ἑστώσθαι, ὅ-
 πως οἱ τελευτῶσι τ' λαχάρ παρεμύξαιαν,
 καὶ παρελθόντας καὶ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὄμα-
 λῶν ἡσθαι τὰ ὄπλα εἶπεν. καὶ ἐν τῷ τῷ
 χροίῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ ἄργος πεφλυ-
 γῶς, καὶ λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τῆς
 τῆς * λόφου, καὶ ὅτι τεθνήσκον Κηφισίδωρος
 καὶ Ἀμφικράτης, καὶ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλ-
 θόμενοι κατὰ τῆς πέτρης πρὸς τὸς ὀπι-
 σθοφύλακας ἀφίσταντο. ταῦτα δὲ διὰ
 παρεξάμφοι οἱ βαρβάροι, ἦσαν ἐπὶ αἰτί-
 πορον λόφον τῷ μακρῷ, καὶ Ξενοφῶν διελέ-
 γετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνείας πρὸς ἀποδῶν, καὶ
 τὸς νεκροῖς ἀπῆλθε. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδῶν,
 ἐφ' ᾧ μὴ καὶ τὰς κώμας σιωμολόγηται
 τα ὁ Ξενοφῶν. ἐν δὲ ὅ μὲν ἄλλο ἐρέτευμα
 παρήκ, οἱ δὲ ταῦτα διελέγοντο, πρῶτες οἱ ἐκ
 τῆς τῆς τῶν σιωμολόγησαν. ἐν τῷ ἴσαντο οἱ
 πολέμοι, καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τῆς
 μακροῦ πρὸς τὸς ἄλλοις, ἐν τῷ τὰ ὄπλα ἐκεί-
 ντο, ἴεντο δὲ οἱ πολέμοι πολλῶν πλήθους καὶ το-
 ρύεσθαι. καὶ ἐπεὶ ἐρχόντο ὅτι τ' χερυφῆς τῆς μακροῦ,
 ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαιεν, ἐκυλίει ἐν πέ-
 ςας, καὶ ἐνὸς μὲν κατέβαιεν ὁ σκέλος Ξενοφῶντα δὲ οὐ
 πασιγῆς ἔχων τὴν ἀπὸ ἀπὸ ἀπέλιπεν.

eunt, & quum ante se alium quemdā con-
 spicerent, qui & ipse teneretur ab hosti-
 bus: visum est ad illum quoq; recta perge-
 dum esse. Xenophon autem, quum futu-
 rum animadverteret, ut si verticem, quem
 ceperant, deseruisset, hostes eum recipere-
 rent, ac iumenta transeuntia adorirentur:
 (& erant ea longius explicata, quippe quae
 per iter angustum incederent) Cephisof-
 dorum * Cephisiphontis filium, Athenien- **Al Cephi-**
 sem, & Archagorā Argium exsulem, co- **sophonis**
 hortiū praefectos, in eo relinquit. Ipse cum
 reliquis ad verticem alterum tendit, quem
 quidem eodem modo capiunt. Restabat
 iugum tertium, maxime praeceptum, quod
 imminebat excubiis, quas ad ignem de-
 prehenderant ij, qui noctu illuc contende-
 rant. Quum autem prope Graeci cum co-
 piis abessent, barbari sine praelio iugum
 relinquunt. Quae res omnibus admirationi
 fuit, atque adeo suspicabantur, eos locum
 propterea relinquere, quod veteretur, ne
 circumuenti undiq; obsiderentur. Verum
 hi summo de vertice despicientes ea, quae
 a tergo gererentur, omnes in extremum a-
 gmen tendebant. Xenophon cum iunio-
 ribus in iugum adscendebat, ceteros sub-
 sequi iubebat, ut extremae cohortes cum i-
 plis coniungere se possent: quae ubi accessis-
 sent, edixit, ut in via loco aequabili in armis
 confisterent. Ibi tum Archagoras Argius
 elapsus fuga venit, ac se cum suis de primo
 colle vi pullum narrat, & * Cephisidorum, **Al Cephi-**
 Amphicratem, ceteros peremptos ait, qui- **sodorum,**
 cumque de saxo non desiliissent, & ad ex-
 tremi agminis subsidia peruenissent. Qua
 re confecta, barbari ad collem tendunt
 oppositum vertici. Eos Xenophon indu-
 tiarum nomine per interpretem compel-
 lat, & interfectorum corpora poscit. A-
 iunt illi, reddituros ea se, modo vicos non
 exurerent. Adsentitur in hoc ipsis Xeno-
 phon. Interea vero, dum copia cete-
 rae praetereunt, atque inter se de condicio-
 nibus differunt: omnes eo de loco conflu-
 xerant. Tum vero substiterunt hostes,
 quumque Graeci descendere de iugo ad
 alios cepissent, ubi milites in armis sta-
 bant, pergunt magno numero ac tumultu
 barbari, conscensoque vertice iugi, de quo
 Xenophon descenderat, saxa deuoluebāt,
 quorum vi crus vni fractum fuit. Aberat
 a Xenophonte, cum scuto, ipsius satelles:

verum Eurilochus Lusienſis Arcas, grauis armaturæ miles, ad ipſum accurrit, ac pro utroque ſcuto hoſtibus obiecto pedem referebat, ceteris etiam ad illos, qui ſtabant inſtructi, pergentibus. Ita tunc omnes Græcæ copiæ conuenerunt eodem loco, proque tabernaculis multas & elegantes domos habuerunt, cum largo comœatu. Nam tanta vini erat heic copia, vt etiam cifternis illitis opere tectorio contineretur. Perfecerunt autem Xenophon & Cherſophus, vt tradito itineris duce, mortuorum corpora reciperent. Eis iuſta pro viribus facta, quæ fieri viris fortibus in more eſt. Poſtridie ſine duce proficiſcebantur. Hoſtes autem partim pugnâdo, partim loca, ſi qua eſſent anguſta, antecapiendo, tranſitu noſtros arcebant. Quod ſi ergo primos impediabant, Xenophon a tergo montes conſcendens efficiebat, vt viæ primis obſtructæ aperirentur; quum operam daret, vt altius iis, qui arcebant, adſcenderet: ſi vltimum agmen adorirentur, Cherſophus adſcendens, operam dabat, vt arcenſibus altior euaderet, atque ita viam vltimis obſeptam aperiebat. Hoc modo ſemper opem ſibi mutuam ferebant, & nauiter admodum alter alterius curam gerebat. Nonnumquam barbari, quum iam montes ſuperallent, deſcendentibus negotium faciebant. Erant enim adeo expediti, vt etiam quum proxime acceſſiſſent, poſſent effugere. Neq; ſane quidquam præter arcus & fundas geſtabant, quum quidem ſagittarij longe peritiſſimi eſſent. Arcus ternum fere cubitum habebant, ſagittas binis cubitis longiores. Neruos, emiſſuri ſagittas, verſus imam partem arcus tendebant, pedem ſiniſtrum adplicantes. Sagittæ ipſos cluſeos & loricas penetrabant. Eas ſi Greci nancî eſſent, amentabant; & deinde loco iaculorum eis vtebantur. His in locis maximo vſui Cretenſes fuere, quibus Stratocles, ipſorum ciuis, præerat. Atque eo quidem die in vicis commorati ſunt, vltra planiciem, propter Centritem fluuium ſitam. Habetis duum plethrum latitudinem, & Armeniam a Carduchorum agro ſeparat. Hoc loco Græci ſe quieti dabant. A Carduchorum montibus amnis ipſe circiter VI vel VII ſtadiis aberat. Sunt autem heic iucundiſſimo diuerſorio vſi, quum & comœatum haberet, & præteritorum laborum multum recordarentur.

Xenophō-
nis & Cher-
ſophi o-
pera mu-
tue.

Εὐρύλοχος δὲ Λοισιδὸς Ἀρκᾶς πρὸς ἑδρα μὲν αὐτῶν ὀπλίτης, καὶ πρὸς ἄμφοιν πρὸς βελη-
μῆος ἀπεχώρη, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τὴν σι-
τεταγμένοι ἀπῆλθον. Ἐκ δὲ τῆς πρῆξι μὲν
ἐγίμετο ὁ ἐλλεικὸν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτῶν ἐν
πολλῶν καὶ καλῶν οἰκίαις, καὶ ὀπιτηδείοις
δαψιλῆσι. καὶ γὰρ οἶνος πολλὸν ἔωσεν ἐν λα-
χοῖς κρηνατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χερσί-
φος διεπράξαντο, ὥστε λαβόντες τὴν νεκρῶν
ἀποδοῦναι τὸν ἡγεμόνα, καὶ πρῶτα ἐποίησαν
Β τοῖς ἀποθανούσιν ἐκ τῆς δυνάτεως, ὥστε νο-
μίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῆ δὲ ὑπεραία αἰθὴ
ἡγεμόνος ἐπορεύοντο. μαχόμενοι δὲ οἱ πολέ-
μιοι, καὶ ὅπῃ εἴη φερόντων χειρὸν πρὸς καταλαμ-
βαίνοντες, ἐκάλυον τὰς παρῶδους. ὁπότε μὲν
οἷον τὴν πρὸς τὴν καλύοιεν, Ξενοφῶν ὀπι-
θεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη, ἔλυε τὴν ἀπό-
φραξιν τῆς παρῶδου τοῖς πρὸς τοὺς ἀνωτέρω
πειρώμενος γίγνεσθαι τῆς καλύοντων. ὁπό-
τε δὲ τοῖς ὀπιθεν ὀπιθῶντο, Χερσίσοφος ἐκ-
βαίνων, καὶ πειρώμενος ἀνωτέρω γίγνεσθαι τῆς
καλύοντων, ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρῶ-
δου τοῖς ὀπιθεν. καὶ αἰεὶ τῶν οὐτοῖ ἐβοήθου ἀλ-
λήλοισι, καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμελειῶντο. ἔω-
σεν δὲ ὁπότε καὶ αὐτοῖς τοῖς αἰαβάσι πολλὰ πρὸς
γμάλα παρήχον οἱ βαρβαροὶ πάλιν κατα-
βαίνοισιν. ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν, ὥστε καὶ ἐγ-
γύθεν φεύγοντες ἀποφύγαν. Ἐσθὲν γὰρ ἄλ-
λο εἶχον, ἢ τῶν καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ πο-
ξότα ἦσαν. εἶχον δὲ τῶν ἐγγύς τεμπήχη, τὰ
D δὲ πρὸς ἄματᾶ πλεονὴ διπλήχη. εἶλκον δὲ τὰς
νδραῖς, ὁπότε πρὸς αἰοῖεν, πρὸς ὁ κατὰ τὴν
τῶν, τὰς ἀριστερῶν ποδῶν τῶν πρὸς βαίνοντες. τὰ
δὲ πρὸς ἄματᾶ ἐχώρη ἀπὸ τῆς ἀσπίδων καὶ
ἀπὸ τῆς θωρακῶν. ἐχρᾶντο δὲ αὐτοῖς οἱ ἐλλη-
νες ὀπιλαβόμενοι ἀκρητοῖς ἐνακυλαίνες. ἐν
τῆ τοῖς χειροῖς οἱ κρητες χρησιμώτατοι ἐ-
γίνοντο. ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς κρης. ταύ-
την δὲ αὐτῶν ἡμέραν ἠυλίθησαν ἐν τῇ κώ-
μας τῆς πρὸς τὸ πεδίου τῆς πρὸς τῆς κεντεῖ-
E τῶν ποταμῶν, ὄρος ὡς διπλεθρον, ὅς οἱ εἶ-
ξεν τὴν ἀριστερῶν καὶ τὴν τῆς καρδύων
χώραν. καὶ οἱ ἐλλῆνες ἐν ταύτῃ ἀνεπαύσαντο.
ἀπῆρχε δὲ τῶν ὄρεων ὁ ποταμὸς ὡς ἐξ ἡ ἑσπέρᾳ
σάδια τῆς καρδύων. τότε μὲν οἷον ἠυλίθη
ἑσπέρᾳ

ὁδοῦ

ἔπος

πρὸς ἄματᾶ
λοντις.

ἑσπέρᾳ

ἑπτά γὰρ ἡμέρας, ὅσας πρὸς ἐπορεύθησαν
 Δία τῶν καρδύχων, πάσας μαχόμενοι
 διετέλεσαν, καὶ ἔπαυον καὶ τὰ ὅσα εὖ δὲ τὰ σύμ-
 πύκτα τὸ βασιλέως καὶ Τιῶνα φέρουσι. ὡς
 οὖν ἀπηλλαγμένοι τῶν, ἠδέως ἐκοιμή-
 θησαν. ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄρασι ἰστιάσας πέ-
 ραν τῆς ποταμοῦ Ἰζωπλισμύου, ὡς κω-
 λυσοῦσας διαβαίνειν πεζοὺς δι' ὅτι ταῖς ὀ-
 ραῖς τῶν ἀγαγμένων αἰῶ τῶν ἰστιάων,
 ὡς κωλυσοῦσας εἰς τὴν δρυμνίαν ἐμβαίνειν.
 ἦσαν δὲ οὗτοι Οὐρόντι καὶ Ἀρτίχου δρυμ-
 νοί, καὶ μυγδοί, καὶ χαλδαῖοι μισοφό-
 ροι. ἐλέγνοντο δὲ οἱ χαλδαῖοι ἐλθέτεροι καὶ
 ἀλκιμοὶ εἶη. ὄπλα δὲ εἶχον, γόρρα μαχραὴ,
 καὶ λόγχαι. αἱ δὲ ὄρσται αὐτῶν, ἐφ' ὧν τῶν ἀ-
 γαγμένων οὗτοι ἦσαν, τεῖα ἢ τέταρα πλέ-
 ρα ἀπὸ τῆς ποταμοῦ ἀπέχον. ὁδὸς δὲ μία
 ἢ ὁρωμένη ἦν, ἀγροῦσα αἰῶ ὡς πρὸς χερσοποίη-
 τος. τὴν εἰσπείραντο διαβαίνειν οἱ Ἕλλη-
 νες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τὸ, τε ὕδωρ τῶν
 τῶν ματρῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ πο-
 ταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλιθηροῖς, καὶ οὐ-
 τε ἐν ταῖς ὕδασι τὰ ὄπλα ἦν ἔχον· εἰ δὲ μή,
 ἦρα πᾶσι ὁ ποταμὸς ἔπι τε τῆς κεφαλῆς τῶν
 ὄπλα εἰς τῆς φέροι, γυμνοὶ τὸ ἐφέροντο πρὸς
 τὰ τοξόματα καὶ τὰ ἄλλα βέλῃ· ἀνεχώρη-
 σαν, καὶ αὐτὸς ἐσρατοπεδύσαντο τῶν τὸν
 ποταμόν. ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρὸθεν ἴκτε
 ἦσαν ἐπὶ τῆς ὄρας, ἐάρων τῆς καρδύχους
 πολλοὺς στωιλεγυμένους [τὸ σὺ * τοῖς ὀ-
 πλοῖς. ἐπὶ ταῦτα δὲ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς
 Ἕλλησιν, ὄρασι μὲν τῆς ποταμοῦ τὴν δυαπο-
 εἶαν, ὄρασι δὲ τῆς διαβαίνειν κωλυσοῦσας,
 ὄρασι δὲ τοῖς διαβαίνοισιν ἐπικεισομένους
 τῆς καρδύχους ὄραθεν. ταῦτι μὲν οὖν τὴν
 ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐμύρον ἐν πολλῇ ἀπο-
 εἰα ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν. ἐδοξεν ἐν
 πένθεσσι δὲ δεῖσθαι, αὐτῶν δὲ αὐτῶν αὐτόματι
 παρρησίαι, ὡς τε λυθίαι, καὶ διαβαί-
 νειν ὁ πόσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄραθεν ἦν,
 ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον, καὶ λέγει, ὅτι ἐλ-
 πίδαε ἔχῃ καλῶς ἔσταθ'· καὶ διηγῆται αὐτῶν
 ὄναρ. ὁ δὲ ἠδέτερό τε, καὶ ὡς πύχισα, ἕως ὑπέβαι-
 νεν, ἐθύοντο πόρυτες παρόντες οἱ στρατηγὸι καὶ
 τὰ ἰερεῖα καὶ λαὸς ὅλης ἀπὸ τῆς πρὸθεν. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγὸι καὶ λοχαγοὶ
 παρρησίῃ τῆς στρατίας δρῖστο ποιῆσθαι. δριφῶντι δὲ τῶν Ξενοφῶντι πρὸς βέχρον δύο ἰεραίσκω.

ἔπα

ταύτι

ἐλέγοντο

ἐν τοῖς

A Nam dies totos VII, quibus per Cardu-
 chos profecti erāt, perpetuis exerciti prae-
 liis fuerant, eaque perpesi mala, quae v-
 niuersa ab rege & Tissapherne illata in-
 commoda aquare nequeant. Quamob-
 rem quasi si liberati ab his essent, iucunde
 somno se recrearunt. Ex oriente iam die
 trans fluuium equites armatos vident,
 tamquam si transitum impedituri essent.
 Supra equites in ripis fluminis pedites in-
 structi stabant, impedituri, ne in Arme-
 niam desisterent. Erant hi ab Oronta &
 Artucho conducti stipendio milites ex Ar-
 menia, Mygdonia, & Chaldaea. Chaldaei
 quidem liberi ac bellicosi esse ferebantur.
 Cratibus oblongis, & hastis armorum lo-
 co utebantur. Altiores illae ripae, in quibus
 hi instructi stabant, III vel IV plethris ab
 amne aberant. Via, quae quidem cerne-
 retur, vna erat, eaq; sursum ducebat, qua-
 si manu facta. Hac Graeci transire cona-
 bantur. In hoc conatu quum aqua mamil-
 las superasset, ac flumen propter ingentia
 saxa, eaque lubrica, esset asperum; arma-
 que in aqua gestari non possent, quod ce-
 teroqui flumen eos abriperet; ac si quis in
 capite gestare vellet, nudos incedere ad-
 uersus sagittas & tela reliqua oporteret: re-
 trocesserunt, atque ibi propter amnem ca-
 strametati sunt. In monte autem, in quo
 nocte superiore ipsi fuerāt, videbant mul-
 tos Carduchos collectos, eosque armatos.
 Itaque tum Graeci admodum exanimati
 erant, quum & in amne traiciendo diffi-
 cultatem cernerent, & cernerent eos, qui
 traiectum impedituri essent, & Cardu-
 chos deniq; cernerent, qui traicientibus
 a tergo molesti futuri essent. Quamobrem
 hunc diem ac noctem in tanta rerum dif-
 ficultate exigunt. Interea Xenophon per
 somnium sibi compedibus constrictus es-
 se visus est, quae sua sponte deinde rumpe-
 rentur. Itaque solutus deinde fuisse, ac pro-
 lubitu per omnia euasisse. Quare diluculo
 ad Cherisophum venit, ac bona se cum spe
 effedit, bene rem habituram: simulque
 somnium commemorat. Delectatus eo
 Cherisophus est, & mox dum nec dum
 plane illuxisset, duces omnes rem sacram
 faciunt. Ibi tum statim ab initio perlitatum.
 Itaq; discedunt a sacrificiis duces & cohori-
 tum praefecti, militiq; denuntiant prandē-
 dum esse. Eo tempore ad Xenophontē ad-
 huc prandentem iuuenes duo adcurrunt.

B

C

E

Xenophō-
tis somniū.

Norant enim vniuersi, licere militibus, vt ad ipsum accederent, siue adeo pranderet, siue cœnaret: atque etiam si dormiret, vt excitato dicerent, quidquid haberet aliquis, quod sciri bellicæ rei causa interesset. Itaque tunc illi quoque commemorabant, forte se, dum ad ignem sarmenta colligerent, vltra flumen in saxis ad amnem ipsum pertinentibus vidisse senem, & feminam, & ancillas, quæ in specu quosdam quasi vestimentorum sacco deponerent. Quamobrem visum ipsis fuisse tuto transiri amnem posse. Nec enim fieri posse, vt hac parte hostium equestres copias accederent. Igitur se exutos cum pugionibus nudis, quasi qui nataturi essent, traicere cepisse narrant. Quum autem pergerent, prius se transiisse, quàm pudenda madefacerent. Hoc modo quum amnem transiissent, & vestimenta illa accepissent, eodem vado reuersos. Heic Xenophon statim libationem instituit, & infundi adulescētibus hisce iubet, atque etiam votum nuncupare, aliaq; persolueret Diis, qui tū somnia, tū vadum amnis monstrassent. Libatione facta, ducit ad Cherisophum adulescentes, eiq; rem narrant. Ille cognitis omnibus, & ipse libationes instituit; quibus absolutis, denuntiant ceteris, vt vasa colligerent: ipsi conuocatis ducibus, quo pacto quam tutissime transirent, & tum aduersos hostes vincerent, tum a subsequētib; a tergo nihil detrimenti acciperent, deliberant. Decretum est tandem Cherisophum debere prima in fronte esse, ac dimidia cum exercitus parte transire: reliquæ parti dimidiæ cum Xenophonte a tergo manendum esse. Iumenta, cum imbelli turba, debere medio inter hos loco transiicere. His ita recte constitutis, pergunt; adulescentibus illis præeuntibus, quum quidem amnis ad læuam ipsis esset. Via, quæ ducebat ad vadum, stadiorum fere 17 erat. Quum proficisci cepissent, pergunt aduersus eos equitum turmæ. Ad locum traiectus vbi peruentum esset, ac fluminis ripas: arma ponunt, & primus Cherisophus redimitus ferto, ac veste posita, iterum arma capit, idemq; ceteris omnibus faciendum imperat. præterea cohortium præfectis mandat, vt cohortes rectas vtrimq; tum ad dextram suam, tum ad læuam ducerent. Ibi vates hostiis ad amnem cæcis sacrificabant. Hostes tamen sagittis & fundis uterentur, nec dum tamen ad nos pertingere poterant. Posteaquam perlitatum fuisset, milites vniuersi præane inchoato iubilabant,

Somnio Xenophōtis euentus respondet.

ἤδεσαν γὰρ πόρτες, ὅτι βέβη αὐτὰς καὶ ὄρι-
 γῶντι καὶ δειπνοῦντι παρσελεθῆναι, καὶ εἰ κα-
 θεύδοι, ἐπεγείροντο εἰπεῖν, εἴ τι τις ἔχει τῶ
 πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγ-
 χύοιεν φρυγῶνα συλλέγοντες ὡς ὅτι πῦρ,
 καὶ πέτρα κατἰδοῖεν ἐν ταῖς πέρασιν ἐν ταῖς πέ-
 ραις καὶ θηκύνσας ἐπὶ αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέ-
 ροντα τε, καὶ γυναικα, καὶ παιδίσκας ὡς
 παρ μαροίπποισι ἰματίων καταπηκμένους ἐν
 πέτρας ἀνδράδ. ἰδοῦσι δὲ σφοῖσι δόξα, ἀσ-
 φαλῆς εἶ) Ἀγαβίωαι. ὅσδε γὰρ τοῖς πολε-
 μίοις ἰππέδοι παρσελατον εἶ) καὶ τῆτο. ἐκ-
 διώτες ὁ, ἐφαρῆ ἔχοντες τὰ ἐν χεῖρῶν τῆ γυ-
 μνά ὡς νεοσύμβουοι ἔξεβαίνην. παρσελάμοιοι ὁ, αὐτοῦ-
 παρσελατον ἔξεβαίνωαι παρὶν βρέξαι τὰ ἀνδρία, καὶ
 ἔξεβαίνωαι, καὶ λαβοίτες τα ἰματία, πῶν ἠέκην.
 ὁ δὲ ἐν ὁ Ζενοφῶν αὐτὸς τε ἔπειθε, καὶ τοῖς νε-
 αῖσχοις ἐν χεῖρῶν ἐκέλευσε, καὶ ὁ χεῖρ τοῖς φή-
 νασι θεοῖς ἑατε ὀνειρεῖται καὶ τῆ πῶρον, καὶ τὰ
 λοιπὰ ἀγαθὰ ὅπτι τελέσαι. ἀείσας δὲ, ὁ δὲ
 ἐκδῶν ἦγε τῶς νεοσύμβουοι παρὶν Χείρισφον,
 καὶ διηγῶν) ταῦτα. ἀκούσας δὲ ὁ Χείρισφος,
 ἀπονδῶς ἐποίη. ἀείσαιτες δὲ, τοῖς μὲν ἄλ-
 λοις παρὶν ἑλλοι συσβῶλῶσαι, ἀλλοῖ ὁ συλ-
 καλέσαιτες τῶς στρατηγῶν, ἐβουλόσαντο
 ὅπως αὐ καλλιγα Ἀγαβίωαι, καὶ τῶς τε παρ-
 σελατον νικῶν καὶ παρ τῶν ὄπτιδεν μηδὲν κακὸν
 πάσσειν. καὶ ἔδωξεν αὐτοῖς, Χείρισφον μὲν ἠγῶ-
 σαι καὶ Ἀγαβίωαι, ἔχουσα ὁ ἡμῖσι τῶ στρα-
 τῶματος, ὁ ὁ τῆ ἡμῖσι παρσελάτον σὺν Ζε-
 νοφῶντι τὰ ὁ παρσελῶν, καὶ τῶ ὄχλον, ἐν μέ-
 σω τῶτων ἔξεβαίνην. ἐπεὶ ὁ καλῶς ταῦτα εἶ-
 χεν, ἐπαρσελίω. ἠγῶν τῶ ὁ νεοσύμβουοι, ἐν ἀρι-
 στερῶ ἔχουσα τῶ πολέμον. ὁ δὲ ὁ ἡμῖσι τῶ ἔξε-
 βαίνωαι ὡς τῶ τεπῶρα γάδια. πορευομένων δὲ αὐ-
 τῶν αὐτῶ παρσελατον αἰ τῶ τῶ ἰππέδων. ἐπεὶ δὲ ἠγῶ
 καὶ τῶ παρσελατον καὶ τα ὄχλας τῶ πολέμου, ἐ-
 θεύδοι τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς παρσελῶν Χείρισφος
 τῶ ἐπεφαιωμένος καὶ παρσελῶν ἐλάμβανε τὰ ὄ-
 πλα, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρὶν ἑλλοι καὶ τῶς
 ἔλαχε τῶς ἐκέλευεν ἀγῶν τῶς ἀρχῶν ὄρῆτες,
 τῶς μὲν ἐν ὄριστερῶ, τῶς ὁ ἐν δόξαι ἑαυτῶ. καὶ
 οἱ μὲν μαντῶς ἐσφαγῶζοιλο εἰς τῶ πολέμον, οἱ
 ὁ πολέμοιοι ἐτόξωλον τε καὶ ἐσφενδόων ἀλλ ἔ-
 πω βέβαιον. ἐπεὶ ὁ καλῶ ἦν τὰ σφάγια, ἐπα-
 αἰζον πόρτες οἱ στρατῶται, καὶ ἀηλάλαζον.
 στυωλέ-

*ἡμῶν ὡς αὐτοῦ-
μοιοι*

ἡμῶν ὡς

*πέλαρε
τάδοι*

*σφαγε-
σάμενος*

συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἀπασαί. **A**πολλὰ γὰρ ἦσαν ἐταῖραι ἐν ταῖς στρατιώμασι. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐπέβαινε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ὁ δὲ Ξενοφῶν, λαβὼν τῷ ὀπισθοφυλάκων τὴν δίζωνοτάτης, ἔηλ' ἀπὸ κρείττος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον πὸν κατὰ τὴν ἐκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν ἄρμενίων ὄρη, ποταμοῦ πρώτῳ μῦθος τῷ τῷ Διαβάσας ἀποκλείσειν τὴν παρὰ τὸν ποταμὸν ἵππεις. οἱ δὲ πολέμιοι, ὁρῶντες μὲν τὴν ἀμφὶ Χειρίσοφον ὑπετάς δ' ὕδωρ Διαβαίνοντας, ὁρῶντες δὲ τὴν ἀμφὶ Ξενοφῶντα θύοντας εἰς τὸ μπάλιν, δέισαντες μὴ ἀποκλεισθῆναι, φύρυσιν ἀπὸ κρείττος πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ποταμοῦ ἐκβασιν αἶω. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ὁδὸν ἐχρῶντο, ἐτήνον αἶω πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δὲ ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἵππέων, καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον, ἐπεὶ ἑώρων ἀνά κρείττος φύρυσιν, εἶποντο. οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνην ἐπὶ τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δὲ αὐτῷ ἐπεὶ διέβη, τὴν μὲν ἵππείας οὐκ ἐδίωκεν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὰς ποταμοῦ κρούσας ὄχθας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπέβαινεν ἐπὶ τὴν αἶω πολεμίους. οἱ δὲ αἶω, ὁρῶντες μὲν τὴν ἐαυτῶν ἵππείας φύρυσιν, ὁρῶντες δὲ ὀπλίτας ἐπιόντας σφίσι, ἐκλείποισι τὰ ἑαυτῶν ποταμοῦ ἀκρεῖα. Ξενοφῶν δὲ, ἐπεὶ τὰ φανερώτατα καλῶς γινώσκοντα, ἀπεχώρη τὴν ταχίστην πρὸς τὸ Διαβαίνον στρατόμα. καὶ γὰρ οἱ καρδύχοι φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες, ὡς ἐπιθροῦντο πῖς τελευταίους. καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ αἶω κατήχε, Λύκιος δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιτήρησας ἐπιδιώξαι, ἔλαβε τῶν σκιδροφόρων τὴν ὑπολκόμενα, καὶ μὲν τῶν τῶν ἐαυτῶν τε καλῶς, καὶ ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκιδροφόρα τῶν ἐλλύων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε Ξενοφῶν ὁ τρέφας τὴν τὴν καρδύχοις, αἰτία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρήλαλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον τὸ ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδας τῶν λοχαγῶν τὴν ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος. καὶ τὴν μὲν λοχαγοῖς καὶ τὴν ἐνωμοτάρχας πρὸς τῶν καρδύχων ἵεναι, οὐραγοῖς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τὸν ποταμὸν. οἱ δὲ καρδύχοι, ὡς ἑώρων τὴν ὀπισθοφυλάκων τὸ ὄχλου ψιλομήρους, καὶ ὀλίγοις ἤδη φαινομένων, ἴατον δὲ ἐπήεσαν, ὡδὸς πινὰς ἀδόντες. ὁ δὲ Χειρίσο-

A clamitantibus vna mulierculis omnibus. Erant enim permulta in exercitu scorta. Heic quum Cherisophus cum suis amnem ingrederetur, Xenophon cum expeditifimis in extremo agmine, velocissimo cursu ad vadum contendit, quod erat propter aditum, ducentem Armeniorum in montes. Simulare nimirum volebat, hac se transiturum, & interclusurum equites, qui secundum flumen erant. Hostes vbi Cherisophi copias amnem videbant nullo negotio traicere, Xenophontis autem milites retro currere: metu perculsi, ne intercluderentur, totis viribus ad eum tramitem fugiunt, qui a fluuio sursum tendebat. Eam in viam quum peruenissent, sursum in montem pergebant. Hos quum Lycius, equestris agminis praefectus, & Aeschines praefectus cetratorum, qui cum Cherisopho erant, fugere viderent, sequebantur. Milites ceteri clamabant, se illos haud deserturos, sed vna cum eis in montem euasuros. Cherisophus vbi transisset, non ille quidem equites insequeretur; sed statim per altiores ad amnem se porrigentes ripas aduersus hostiles copias, superioribus in locis subsistentes, euadit. Illi quum equites suos fugere cernerent, & grauis armaturae milites aduersus se pergere; iuga fluuio imminetia deserunt. Interim Xenophon, qui videret in aduersa ripam bene successisse, quam celerrime ad copias amnem transeutes reuertitur. Nam Carduchi palam in planiciem descendebant, quasi qui extremum agmen inuasuri essent. Tenebat iam superiora loca Cherisophus, & Lycius cum paucis persequi hostes adgressus, impedimenta tardius vecta ceperat, & in his vestes perpulchras cum poculis. Transibant adhuc Graecorum impedimenta & turba, quum Xenophon acie conuersa in aduersos Carduchos pergit, ac praefectis cohortium imperat, vt quisque cohortem suam per manipulos instrueret, ac versus clupeos manipulum in phalangem ducerent. Deinde cohortium praefecti & manipularij duces in Carduchos pergerent, a tergo curantibus iuxta flumen constitutis. Carduchi posteaquam cernerent agmen extremum a multitudine nudari, iamque paucos ad eo videri: celerrime hos inuadunt, simulque nescio quid canebant. Heic Cherisopho

Strategemata Xenophonit.

Hoc est, versus sinistram. Suidas

plus constitutis in tuto suis , cetratos & A funditores & sagittarios ad Xenophon- tem mittit; utque facerent, quidquid ille iuberet, imperat. Eos Xenophon iam transire quum videret, missio nuntio mand- dat, ut istuc ad amnem subsisterent; ac po- steaquam se cum suis transeundi viderent initium facere, tunc etiam ipsi ex aduerso parte vtraque pergerent, tamquam trans- ituri; iaculatores amentis hastarum pre- hensis, sagittarii cum sagittis in nervos im- positis. Procul tamen in fluminis transi- tu non progredierentur. Eis vero, quos secum habebat, mandabat; uti quamprimum fundæ pertingerent, & clupei com- plosi creparent, præanem exorsu cursu sem- per in hostes ferrentur. Illis se auertent- ibus, ac tubicine classicum a fluuio can- ente: tunc & ipsis † versus hastam con- uerfis, a tergo curantes præirent, & concit- atissimo cursu omnes procederent, ac suo quisque loco transiret, ne sibi mutuo im- pedimento essent. Nimirum qui primus in aduersam ripam euaderet, cum se pro maxime strenuo habiturum. Carduchi quum paucos esse reliquos viderent, quã- doquidem multi etiam illorum, qui fue- rant iussi manere, curaturi partim iumen- ta, partim impedimenta, partim res alias, discedebant; audacter in eos irruunt, fun- disq; ac sagittis incipiunt uti. Verum Græ- ci præanem exorsu, pleno cursu eos ado- xiantur; quos illi nequaquam sustinebant, quod ratione montium satis ad incurso- nes & fugam armati essent: sed ad susti- nendos hostes, qui manum consererent, nequaquam satis muniti. Atque heic tu- bicine classicum canente, multo etiam ce- lerius hostes fugam arripiunt; & Græci di- uersam in partem abeuntes, quamcitissi- me per amnem aufugiunt. Re tamen a nonnullis ex hostibus animaduersa, rur- sus ab eis ad fluuium concursus factus est, sagittisque nonnulli nostrorum vulnerati. Maior quidem pars etiam tunc, quum Græci in aduersam ripam euassissent, ad- huc fugere cernebatur. Qui autem e no- stris hosti obuiam tendebant, quum sum- tis animis vterius, quam commodum ef- fet, progredierentur; aliquanto post illos, qui cum Xenophonte traiecerant, & i- psi transierunt. Eorum item aliqui vulne- rati sunt. Quum autem vniuersi iam trans- iissent sub ipsam meridiem, dispositis or- dinibus per Armeniam via prorsus cam- pestri, perque colles leniter surgentes iter faciunt, non minus v parasangis. Nec enim propius flumen vlli erant vici propter ea, quæ cum Carduchis gerebantur, bella.

φος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀσφαλῶς εἶχε, πέμ- πει τὸν Ξενοφάντα τὴν πελταστὰς καὶ σφεν- δονήτας καὶ τοξοῦτας, καὶ κελύβει ποιῆν, ὅτι ἀν' ἀρ- ρεσθῆναι. ἰδὼν ὅτι αὐτοῖς διαβαίνοντας ὁ Ξενο- φῶν, πέμψας ἀγγέλον κελύβει αὐτὸς μήναι ὅτι τὸ ποταμὸν † διαβαίνοντας, ὅταν δὲ δρεξῶν) αὐ- τοῖς διαβαίνουσιν, ἐναντίους ἔστην καὶ ἔστην σφῶν ἐκ- βαίνουσιν ὡς ἐκ τὸ σποδύουσι, † διηκυλισμένους ἴσους ἀκοντιστάς, καὶ ὅτι βελημένους τὴν τοξοῦτας μὴ παύσασθαι τὸ ποταμὸν παρὰ διαβαίνουσιν. τοῖς ὅ παρὰ Βεαυτῶν παρήγαγεν, ἐπεὶ δὴν σφενδόνη δρεξικη- ται, καὶ ἀσπίς ψοφῆ, πῶμαίσωντας θήν ἀεὶ ἐς τὴν πολέμους· ἐπεὶ δὴν δὲ αἰαφρέψωσιν οἱ πολέ- μοιοι, καὶ ἐκ τὸ ποταμὸν ὁ σαλπικτικῆς σημήνη δὲ πολέμικόν, αἰαφρέψαντας ὅτι δόρου ἠγγόσται μὲν τὴν ἑσπέρους, θήν ὅτι πὸν τῶν ὀπιπάχιστα, καὶ διαβαίνουσιν ἠέ καὶ σὸς τὸ τάξιν εἶχεν, ὡς μὴ ἐμπο- διζῆν ἄλλήλους· ὅτι σὸς δρεξῶν ἐσοίτο, ὅς αὐ- τὸς σὸς τῶν ἀρρῆται. οἱ ὅ καρδύχοι, ὄρωντες ὀλίγοι ἤδη τὴν λοιπέας, (πολλοὶ γὰρ καὶ τὴν μὲν τεταγμένων ἀρχοντοῦ διηκυλισμέ- νοιοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ σκυλοφόρων, οἱ δὲ τῶν ἑταίρων) αὐτῶν δὴ ἐπέκλιντο δραπέτους, καὶ ἤρξαντο σφενδονῶν καὶ τοξοῦται. οἱ δὲ ἑλλη- νες πῶμαίσωντες ὄρωσαν δρόμω ἐπὶ αὐ- τῶν· οἱ δὲ σὸς ἐδέξαντο. καὶ γὰρ ἦσαν ὀπι- σμένοι, ὡς μὲν ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν, ἰκανῶς παρὰ τὸ ὅτι δραμῆν καὶ φύγην, παρὰ δὲ ὅς εἰς χεῖ- ρας δέχεσθαι, οὐχ ἰκανῶς. ἐν τούτῳ σημήνη ὁ σαλπικτικῆς, καὶ οἱ μὲν πολέμοιοι ἐφθάρην πο- δῶν ἐπὶ ἡατῶν· οἱ δὲ ἑλλῆες τὰ ἐναντία φρέ- ψαντες, ἐφθάρην ἀπὸ τὸ ποταμὸν ὀπιπάχιστα. τὸ ὅ πολέμων οἱ μὲν πῆνες ἀθανάτοιοιοι, πάλ- λιν ἑδραμον ὅτι τὸν ποταμὸν, καὶ τοξοῦτοντες τὸ ὀλίγοις ἐδέξαντο· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ παρὰ ὁἰτων ἀπήλκθαι τὴν ἑλλῆων ἐπὶ φανεροῖ ἦσαν φύγόντες. οἱ ὅ τῶν ἀντήσωντες, ἀνδρῶνοιοιοι, καὶ παρὰ σω- τέρω τὸν καρτὰ παρῶνοιοιοι, ὕστερον τὴν μὲν Ξε- νοφάντος διέβησαν πάλιν καὶ ἐδέξαντο πῆνες καὶ τῶν. ἐπεὶ ὅ διέβησαν ἀμφὶ μέσον ἡμέρας, Εὐσυνταξάτοιοιοι ἐπορεύθησαν ἀπὸ τὸν σποδύουσι, πεδίον ἀπὸν, καὶ λειπὸς γηλοφῶας, ἑ μῆσον ἠέντε παρὰ σάχιστας· ἕ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τὸ ποταμὸν κεί- μοι, ἀπὸ τὸν πολέμους τὴν παρὰ καρδύχοις.

Hoc est,
ad dextrā.
Suidas.

εις δε

εἰς δὲ ἰὼ ἀφίχοντο κάμω, μεγάλη τὲ ἰὼ, καὶ βασιλείον τε εἶχε τὰς σαίραππῃ, καὶ ὅτι τῆς πλείσταις οἰκίαις τύρσος ἐπῆσαν ὅτι τήδεια δὲ ἰὼ δαψιλῆ. ἐν τούτῳ δὲ ἐπορεύθησαν σαθμοὶ δύο, τῶν σασάνγας δέκα, μέγιστος ἑσπέρηλον τῆς πηγῆς τῆς τήρητος ποταμοῦ. ἐν τούτῳ δὲ ἐπορεύθησαν σαθμοὺς τρεῖς, τῶν σασάνγας πεντεκαίδεκα, ὅτι τὸν τηλεβόαν ποταμόν. οὗ δὲ ἰὼ καλὸς μὲν, μέγιστος δὲ οὐ. κάμω δὲ πολλὰ πρὸς τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος ἑσπέρηλον ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἑσπέρην. ὑπαρχος δὲ αὐτῆς ἰὼ Τηρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεὺς φίλος Ἰνδός, καὶ ὅποτε παρέειν, ὁ δὲ αἰὶν βασιλεὺς ὅτι τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος πρὸς ἑσπέρην ἵππας ἔχων, καὶ πρὸς πέμψας ἐρμύνας, εἶπεν ὅτι βούλοιο ἀφελῆσαι τοῖς ἄρχοις. τοῖς δὲ στρατηγῶν ἐδόξε ἀκούσαι, καὶ πρὸς ἑσπέρην εἰς ἐπῆσον, ἠρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ ἔλεγε ὅτι ἀπεισάσαι βούλοιο ἐφ' ἧ μὴ αὐτὸς τῆς ἑλλήνας ἀδικεῖν, μὴ ἐκείνους καὶ τῆς οἰκίας, λαμβάνειν τὰ ὅτι τήδεια ὅσων δέονται. ἐδόξε ταῦτα τοῖς στρατηγῶν, καὶ ἐπεισαντο ὅτι τῆτοις. ἐν τούτῳ δὲ ἐπορεύθησαν σαθμοὺς τρεῖς ἀφ' ἧ πεδίου, τῶν σασάνγας πεντεκαίδεκα. καὶ Τηρίβαζος παρηκολούθη, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους. καὶ ἀφίχοντο εἰς βασιλεία καὶ κάμω πλείονας, πολλῶν τῶν ὅτι τήδεια μεσῶν. στρατοπεδολογῶν δὲ αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή, καὶ ἔωθεν ἐδόξε ἀφασκηνῆσαι τῆς χιὼν καὶ τῆς στρατηγῶν καὶ τῆς κάμω. οὐ γὰρ ἑώρων πολέμοι ὁ δὲ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι, ἀφ' ἧ πλήθος τῆς χιὼν. ἐν ταῦτα εἶχον πρὸς τὰ ὅτι τήδεια, ὅσα ἔστιν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, αἶνον, οἶνους παλαμοὺς βρώδεις, ἀσαφίδας, ὅσων παρτοδαπά. τῶν δὲ ἀποκεδδονομῶν πινὲς ἀπὸ τῆς στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατὰ διενεράτρωμα, καὶ νύκτωρ πολλὰ πύρα φάνοιτο. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγῶν ὁ δὲ ἀσφαλὲς εἶναι ἀφασκηνοῦ, ἀλλὰ σωμαγαγῆν ὅτι ἐράτρωμα. πάλιν ἐν τούτῳ δὲ σωμαγῆλον. καὶ γὰρ ἐδόκει διασφράζειν. νυκτεροδόντων δὲ αὐτῶν ἐν ταῦτα, ὅτι πῆσι χιὼν ἀπλετος, ὡς τε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τῆς ἀνδρόπους καὶ ἀχειρῶν. καὶ τῆς ἑσπέρηλον σωμαγῆσον ἢ χιὼν, καὶ πολὺς ὄγκος ἰὼ ἀνίσταται.

A Vicus autem, ad quem venire, magnus erat, & regiam continebat in usum satrapæ. Domus pleræque turres habebant. Commeatus larga erat copia. Inde castris alteris parafangas x conficiunt, donec Tigris fluvij fontes traiecissent. Inde castris tertiis, parafangas xv progressi, ad Teleboam fluvium, pulchrum quidem illum, sed non magnum, perueniunt. Multi circū amnem vici. Locus hic adpellabatur Armenia versus occidentem. Præerat ei cum potestate Teribazus, amicus regis. Quoties is regi baderat, nemo præter ipsum regē in equum tollebat. Atq; hic cum equestribus copiis adequitabat, præmissisq; interprete, velle se cum ducibus colloqui significabat. Illis audiendum esse hominem videbatur, quumq; ad locum accessissent, e quo audiri, quidquid diceretur, posset: quid vellet, interrogabant. Respondet, hac se conditione cupidum esse ineundi cum ipsis fœderis, ut nec ipse Græcos læderet, nec Græci domos exurerent: saltim commeatum, quantum eius indigerent, caperent. Comprobata sunt hæc a ducibus, & iis conditionibus fœdus initum. Inde castris tertiis parafangarum xv iter per planiciem conficiunt, subsequente suis cum copiis Teribazo, fere x stadiorum ex intervallo. Atque heic ad regiam perueniunt, circum quam permulti vici erant, magno rerum omnium commeatu referti. Quum autem in castris degerent, magna niuis copia in eos decedit. Quare primo mane visum est, militum cohortes ac duces hinc inde per vicos distribuendos esse. Nec enim hostem vllum cernebant, & quia magna niuis esset copia, tutum factum videbatur. Erant etiam heic vniuersæ res visibus ipsorum necessaria, victima, frumentum, vina vetera, eaque fragrantia, vix passæ, omnis generis legumina. Quum autem nonnulli a castris longius palarentur, exercitum se videre dicebant, & noctu multos ignes lucere. Quare visum est ducibus haudquaquam tutum esse, milites hincinde diuertere; sed potius copias rursus esse cogendas. Itaq; rursus conueniunt, quum quidem sub dio commorandum esse censerent. Verum ita pernoctantibus ipsis; tam copiosa nix in eos cecidit; ut ab ea tum arma, tum milites ipsi, qui humi iacebant, tegerentur. Etiam iumenta nix constrinxerat, ut diu, surgere nequirent.

Teribazus
 fœdus cum
 Græcis in-
 it.

Miserabile certe erat illos intueri, in quos iacentes delapsa nix non defluerat. Sed posteaquam Xenophon surgens nudus, ausus est ligna findere; tum vero & alius quispiam surgens, a Xenophonte hunc sibi laborem depoposcit. Itaque dein factum, ut & alij confurgentes igne accenso semet vngerent. Nam magnam heic vnguenti copiam reperere, quo utebantur olei loco; nimirum suilli, sesamini, amygdalini, de amaribus amygdalis facti, terebinthini. De iisdem rebus confectum etiam vnguentum fragrans inueniebatur. Secundum hanc iterum sub tectis per vicus hinc inde diuertendum esse decreuerunt. Quare milites magno cum clamore ac voluptate ad tecta & commeatum tendebant. Quotquot autem id temporis, quo prius e tectis migrarant, exusserant domos: hi pœnas illas dederunt, ut sub dio misere cubarent. Inde noctu Democratem Temeniten, adiuncta ei militum manu, in montes eos mittunt in quibus hinc inde palati milites videre se ignes dixerant. Nam is iam antea saepe numero in huiusmodi rebus dixisse verum existimabatur, itaque rem exposuisse, uti vel erat, vel non erat. Hic quum eo profectus esset, ignes se vidisse negabat; hominem tamen captum secum adferebat, qui arcum habebat Persicum, & pharetram, & securim, quali utuntur Amazones. Quum interrogaretur, cuius esset; Persam se esse respondit, & e Teribazi castris profectum paradi commeatu causa. Querentibus iisdem, quantum Teribazi essent copiarum, quae de causa collectae: respondit, adesse iuo cum exercitu Teribazum, militesque stipendiarios Chalybes & Taochos conduxisse, ac paratum esse in montium angustiis, qua vnicus tantum exitus pateret, Græcos adoriri. Quæ quum duces audiissent, visum est colligere copias. ac mox adeo relictis excubitoribus, & duce remanentibus istuc dato Sophaneto Stymphalio, pergunt cum itineris duce, homine illo captiuo. Posteaquam montes superassent, centrati progressi aliquantulum, quum adspicerent castra; grauis armaturæ militum nequaquam expectant, sed sub lato clamore, castra cursu inuadunt. Eo tumultu barbari percepto non subsistunt, sed in fugam se coniiciunt. Nonnulli ex eis interfecti, capti equi circiter xx, *αὐτοὶ κὰθ' ἑαυτῶν ἔπι τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βαρβάρων ἀκούσαντες τὸν θόρυβον, οὐχ ἠπαύειναι, ἀλλ' ἔφθασαν. ὅμοιοι δὲ ἀπέθανον πινῆς τῶν βαρβάρων, καὶ ἵπποι ἤλασαν ὡς εἴχρη, καὶ ἠ*

Castra Teribazi castrorum.

καὶ χειμῶν δὲ ἐλεεινὸν αὐτῶν ὅτι περὶ τῶν κήμων ὅτι μὴ τὸ θάρρυνεῖν. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς αἰσῶσαι ῥάξιν ξυλῶσαι αἰσῶσαι πρὸς καὶ ἄλλοις ἐκείνου ἀφελῶντος ἔγραπεν. ἐκ δὲ τούτων καὶ οἱ ἄλλοι αἰσῶσαντες πῦρ ἔκαμον καὶ ἐχρίοντο. πολὺ γὰρ αὐτὰ νύκτιν ὅτι χροῖμα, ὅτι ἐχρίοντο αὐτῶν ἐλαίου, σύριον, καὶ σισάμιον, καὶ ἀμυγδαλίον, ἐκ τῶν πικρῶν, καὶ τερεβινθίνον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον βερίσκου.
B *πο. μετὰ ταῦτα πάλιν ἐδόκει ἀφασκίωται ἐπὶ τὰς κάμας εἰς τῆρας. ἔνθα δὴ οἱ στραπῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἠδοῖ ἤσαν ἐπὶ τὰς τῆρας καὶ τὰ ἔπι τῆδεα. ὅσοι δὲ, ὅτε τῶν τῆρων ἀπέσαν, τὰς οἰκίας ἐπέσθον, ἕως τῆς ἀνδρίας δίκῃ ἐδίδοσαν, κακῶς οὐκ οὐκίτες. οἱ τὸ δὲ ἐπέσθον τῆς νύκτος Δημοκράτιω τεμνίτιω, αἰδρας δόντες, ὅτι τὰ ὄρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποκεδμημένοι καὶ ποσειδάωνος. ὅτι γὰρ ἐδοκεῖ καὶ τῶν τῆρων πολλὰ ἠδὲ ἀληθῶσαι το αἰσῶσαι. τὰ ὄρη τε ὡς ὄρη, καὶ τὰ μὴ ὄρη ὡς οὐκ ὄρη. ποσειδάων δὲ, τὰ μὲν ποσειδάωνος ἔφη ἰδεῖν, αἰδρας δὲ συλλαβῶν ἦκεν ἀγῶν, ἔχοντα τῶν ἀφασκίον, καὶ φασκίον, καὶ σισάμιον, οἰκῶν αἰσῶσαι ἐχρῶνται. ἐρωτώμενος δὲ τὸ, ποσειδάωνος εἶη, φασκίον μὲν ἔφη εἶναι, τὸ ποσειδάωνος δὲ ἀπὸ τῆς τῆρας ^{γραπύς} βίβλου φασκίονος, ὅπως ὅτι τῆδεα λάβοι. οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν, τὸ φασκίον ὅτι ποσειδάωνος τῆδεα εἶη, καὶ ἐπὶ τῆσι συλλεγεμένων. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τῆρας εἶη ἔχον τῆδεα ἑαυτῶν δυνάμει, καὶ μαδοφίους χάλυβας καὶ ἰσθμῶν, παρεσθῶσαι δὲ αὐτὸν ἔστη, ὡς ὅτι τῆδεα τῶν ὄρων ἐν τοῖς φασκίον, ἠδὲ φασκίον εἶη ποσειδάωνος, οἱ αὐτὰ ἔπι τῆδεα μόνον τοῖς ἔλλησι. ἀκούσαντες τοῖς φασκίονος ταῦτα ἐδόκει τὸ φασκίονος σισάμιον. καὶ δῆθεν καὶ ἀλιπῶντες φύλακας, καὶ φασκίονος ὅτι τοῖς μύροις Σοφάνετον συμφάλιον, ἐπορεύοντο ἐχρῶντες ἠγμῶνα τοῖς ἀλόντα ἀφασκίον. ἐπεὶ δὲ ἀφασκίονος τῶν ὄρων, οἱ πελάσσαι ποσειδάωνος, καὶ καπιδόντες τὸ φασκίονος, οὐκ ἐμειναι τὸς ὄπλῶν, ἀλλ' ἀφασκίονος, καὶ ἵπποι ἤλασαν ὡς εἴχρη, καὶ ἠ*

καὶ ἡ σκηνὴ Τριβάζου ἐάλω, καὶ ἐν αὐτῇ κλίνας χρυσοπόδες, καὶ ἐκπώματα, καὶ ἀρτοκόποι, οἱ τ' ἀροτοποιοὶ, καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο πρῶτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγῶν, δοκῆς αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν (ἀγρίω ἔπι) τὸν ἐσπυροπέδον, μὴ τις ἐπιτήσεις ἔχῃ τις καταλελειμμένοις. καὶ δὴ οὖς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπηγι ἀπήεσαν, καὶ ἀφικνούμεται αὐτῆμερον ἐπὶ τὸν ἐσπυροπέδον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐδόκησεν πορῶν τε ἔϊναι, ἢ διυαίντο τάχιστα, ἅρην συλλεγόμενοι τὸν ἐσπυροπέδον πάλιν, καὶ καταλαβεῖν τὰ σκηνά. συσθελασάμενοι δὲ δὴ οὖς, ἐπορῶντο ἀγρὸς χιόνος πολλῆς, ἠγεμόνας ἔχοντες πολλοὺς. καὶ αὐτῆμερον ἐσπυροπέδον ἔχοντες τὸν ἀκρον, ἐφ' ᾧ ἐμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τριβάζος, κατεσπυροπέδον. ἐν τούτῳ ἐπορῶνθησαν σαθμοὶς ἐρήμοις τ' ἄλλοις, παρὰ τὸν δὴ ὀφείτω ποταμόν. καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέχοντο δὲ αὐτοὶ ἀπὸ πηγῶν οὐ πρὸς ὅσον εἶναι. ἐν τούτῳ ἐπορῶντο ἀγρὸς χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σαθμοὶς βεῖς, πρὸς ἄσπετος πεντεκίδεκα. ὁ δὲ τρεῖς ἐγγύς χαλεπὸς, καὶ ἀνεμὸς βορρᾶς ἐναπίος ἐπὶ, πρὸς ἅπαντα τὰ ἄκρων καὶ πηγῶν τὰς ἀνθρώπων. ἐνταῦθα δὴ τῶν μαντέων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῶν ἀνέμων καὶ σφαγιάζεσθαι, καὶ πᾶσι σφαγιάσασθαι ἐδόξε ληξάμεν τὸν χαλεπὸν τὸν πτόματος. αὐτὸ δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος, ὄργα: ὡς τε καὶ τῶν ἄσπετος καὶ τῶν ἀνθρώπων πόδων πολλὰ ἀπώλετο, καὶ τῶν στραπτῶν ὡς τρεῖς ἄκρον. διελθόντες δὲ τὴν νύκτα πῦρ χιόνος. ἐύλα δὲ αὐτὸ ἐν τῶν σαθμῶν πολλὰ. οἱ δὲ οὐκ ἐπὶ πρὸς ὅσον ἐύλα οὐκ εἶχον. οἱ δὲ πάλαι ἠκούσας, καὶ πῦρ χιόνος, οὐκ ἐπὶ πρὸς ὅσον πῦρ τὸς ὀφείζοντες, εἰμὴ μεταδιδόναι αὐτοῖς πυροῖς, ἢ ἄλλο τι ᾧ ἐγγύς βρωτῶν. ἐνταῦθα δὲ μελεδίδονσαν ἀνηλοῖς ᾧ εἶχον ἕκαστοι. ἐνταῦθα τ' πῦρ ἐκάλετο, ἐλετικῶν τ' χιόνος βοήθροι ἐγγύς ὀμφαλοῦ ἐστὲ ἐπὶ τὸν ἐσπυροπέδον, ἔδην παρὰ μέγαν τὸν βάθος τ' χιόνος. ἐν τούτῳ δὲ τ' ἐπιδοσαν ἡμέραν ὅλιαν ἐπορῶντο ἀγρὸς χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμύασαν. Ξενοφῶν δὲ ὀπιδοφυλακῶν, καὶ καταλαμβάνων τὰς πίποντας τ' ἀνθρώπων, ἠγνόησεν ὅτι τὸ πάθος εἶη. ὅπως δὲ εἶπε τις αὐτῶν τ' ἐμπείρων, ὅτι σφαγῶς βελι-

Anna cum Teribazi tentorio, in quo lectu-
 lierant innixi pedibus argenteis, & pocu-
 la, & nonnulli, qui se panum conficiun-
 dorum artifices, ac pincernas esse dice-
 rent. Quæ omnia quum grauis armaturæ
 militum duces percepissent, quamprimum
 ad castra pergendum statuunt, ne
 quis relictas copias adoriretur. Itaque sta-
 tim tuba receptui canentes discedunt, eodemque
 die in castra reuertuntur. Postri-
 die quanta fieri celeritate posset, pergere
 visum est prius, quam hostilis exercitus
 de integro cogeretur, angustaque loca il-
 la occuparet. Itaque mox collectis vasis
 per largam niuem proficiscuntur, quum
 ab itinerum ducibus multis instructi es-
 sent; eodemque die iugo illo superato, in
 quo Teribazus ipsos adgredi voluerat, ca-
 stra metantur. Inde habitis castris in soli-
 tudine tertiis, ad Euphratem perueniunt;
 eumque saltim ad vmbilicum vsq; se ma-
 defacientes transeunt. Ferebantur ab eo
 loco fontes eius haud procul abesse. Inde
 per multas niues, & planiciem, castris ter-
 nis parasangas xv progressi sunt. Acter-
 tij quidem diei perdifficile fuit iter, ad-
 uerso borea flante, ac omnino tum vren-
 te homines, tum congelante. Ibi tum qui-
 dam e vatibus rem sacram vento facien-
 dam esse præcipit. Quo facto, nemini non
 manifesto visum est, molestum illum &
 asperum flatum desinere. Nix altitudinem
 habebat τ' oryxæ. quo fiebat, vt & iumen-
 ta & mancipia multa interirent, atque et-
 iam milites fere xxx. Noctem integram
 ignes accendebant, quod in castrorum lo-
 co lignorum esset copia. Qui tamen se-
 rius processerant, a lignis destituebantur.
 Quamobrem illi, qui iam dudum huc
 venerant, & habebant accensos ignes, se-
 rius venientes non admittebant; nisi si vel
 triticum, vel quid aliud esculentæ rei cum
 eis communicassent. Atque heic mutuo
 sibi, quidquid habebant singuli, imper-
 tiebantur. Quibus locis ignes accende-
 bantur, niue liquata scrobes ingentes ef-
 ficiebantur ad solum vsque, de quo niuis
 altitudinem metiri erat. Inde toto subse-
 quenti die per niuem iter faciunt, multis
 hominibus furcillæ malo præ ingenti fa-
 me afflictis. Xenophon autem, qui ex-
 tremo in agmine curabat, vbi homines
 offenderet, qui humi iacerent; primum,
 quid illud morbi esset, ignorabat. Quum
 vero quidam vsu rerum valens dixisset,
 eos homines plane furcillæ morbo labo-

βείς, πα-
 ρα σάγ-
 γας πεντε-
 κίδεκα
 ὅπι τ' εἰ
 φρ.

ἀποκρίων
 πάντα καὶ
 πηγῶν

Boreas sac-
 crificio
 placatus.

Mensura
 expansio-
 nis utrius-
 que bra-
 chiorum,
 cum pe-
 ctore. Pol-
 lux.

rare, ac si quid ederent, surrecturos: ad iu-
 menta pergens, si quid vel potus, vel cibi
 cerneret, id partim ex fame deficientibus
 ipse dabat; partim, qui hinc inde discurre-
 re possent, & iisdem dare, mittebat.
 Quamprimum quid illi cibi gustassent,
 surgebant, & in itinere pergebant. Hoc
 modo quum proficiscerentur, Cherisophus
 sub ipsum crepusculum ad vicum
 quemdam venit, ac mulieres & puellas a-
 quam ferentes propter fontem ante muni-
 tionem ipsam offendit. Interrogat hæc, qui-
 nam hominū essent: quibus interpret lin-
 gua Persica respōdit, a rege se ad satrapam
 venire. Subiiciunt illæ, non iam ipsum esse
 hoc loco, sed abesse parasangæ vnus inter-
 uallo. Quiavero serius veniebant, vna cum
 mulierculis aquam gestantibus in muni-
 tionem ad vici præfectum ingrediuntur.
 Heic ergo tum Cherisophus, tum quot-
 quot poterant, castra habuerunt: ceteri
 milites, qui tantum itineris conficere non
 poterant, absque cibis & ignibus pernocta-
 runt; eoq; factum est, vt nonnulli perirent.
 Præterea quidam ex hostibus collecti se-
 quebantur, & iumenta imbecilla rapiebāt,
 deq; iis inter se dimicabant. Relinqueban-
 tur a tergo milites etiam quidam, quibus
 partim ex niue corrupti erant oculi, par-
 tim ex frigore pedum digiti putruerāt. Fe-
 rebat autem oculis hoc opem aduersus ni-
 uem, si quis ita pergeret, vt nigri aliquid
 ante oculos haberet: pedibus, si quis se
 commoueret, ac numquam interquiesce-
 ret, noctuq; calceamenta solueret. Quot-
 quot autem calceati cubabant, iis lora in
 pedes imprimebantur, & calcei pedibus
 adhærescebant. Habebant enim, postea
 quam veteres calcei defecissent, † carba-
 tinas factas de corio recens bobus detra-
 cto. Ob necessitates igitur huiusmodi, mi-
 lites quidam remanebant a tergo; quum-
 que locum quemdam nigrum conspexif-
 sent, quod istic niues defecissent, liquatas
 eas existimabant. Erant sane liquatæ
 propter fontem quemdam, qui non pro-
 cul inde exhalabat in valle quadam. Qua-
 re quum huc e via deflexissent, confide-
 bant, ac perrecturos se negabant. Id quum
 Xenophon agminis extremi ductor intel-
 lexisset, quouis artificio & molitione ob-
 secrebat eos, ne a tergo manerent: addens,
 hostes collectos magno numero sequi.
 Tamdem etiã indignabūdos obiurgabat.

Lectio marginis.

Milites Græci mul-
ti pereunt.

Calcei sunt rustici,
cuius una duntaxat
soles. Hæ-
sychius.

μισοι, καὶ ἐὰν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, † παρ-
 ἰών ὅτι τὰ ὑποζύγια, εἴ τ' αὖ ποτὸν ἢ βρω-
 τὸν ὀρώη, ἐδίδου, καὶ διέπεμπε διδόντας τὸς
 διωαμύρους τῶν ἀφ' ἑξῆς τοῖς βουλιμασίον.
 ὅτι δὲ πὲρ φάγειεν, αἴσαντο καὶ ἐπορεύ-
 οντο. πορβορμύων δὲ, Χειρίσοφος μὲν ἀμ-
 φι κρέφας πρὸς κάμιν ἀφικνεῖται, καὶ
 ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης γυναικας καὶ
 κρέας πρὸς τῆ κρήνη καθάλαμβαίνει ἐμ-
 πορευθεὶν τῆ ἐρύματος. αὐταὶ ἠρώτων αὐτοῖς
 βήνες εἶεν. ὁ δὲ ἐρμύων εἶπε φροσὶ ὅτι πα-
 ρὰ βασιλέως πορβόιντο πρὸς τὸν σατρα-
 πῆν. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ εἰσὶ αὐτῶν
 εἶη, ἀλλ' ἀπέχουσιν τῶν ἀσάγγων. οἱ δὲ ἐ-
 πεὶ ὄψε ἰὼν, πρὸς τὸν καμαρχίω συνεισ-
 ἔρχονται εἰς τὸ ἐρύμα σὺν ταῖς ὑδροφοροῖς.
 Χειρίσοφος μὲν οὖν, καὶ ὅσοι ἐδωκὴσαν τῶν
 στρατιώματος, εἰσὶ αὐτῶν ἐπραποπεδίσαν-
 το. τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ διωα-
 μύροι ἀφ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸ πρὸς καὶ εἰσὶ αὐτῶν π-
 νες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. ἐφείποντο δὲ
 τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι πνές, καὶ τῶν
 μὴ διωαμύρων ὑποζυγίων ἠρπαζόν, καὶ
 ἀλλήλοισ ἐμάχοντο πρὸς αὐτῶν. ἐλείποντο
 δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἵτε διεφθαρμένοι ὑ-
 πό τῆς χιόνος τὸς ὀφθαλμοῖς, οἱ τε ὑπό
 τῆ ψύχους τὸς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀπο-
 σισητότες. ἰὼν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ὅτι-
 κούρημα τῆς χιόνος εἶπὶς μέλαν τι ἔχον πρὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν πορβόιντο. τῶν δὲ ποδῶν, εἴ-
 πης κινεῖτο, καὶ μηδέποτε ἦσυχίαν ἔχον, καὶ
 εἰ τῶν ὑπέκτα ὑπολύοιτο. ὅσοι δὲ ὑποδεδε-
 μένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τὸς πόδας οἱ
 ἰμαίντες, καὶ τὰ ὑποδήματα πρὸς ἐπὶ ἡγε-
 ῖο. καὶ γὰρ ἦσαν, ὅτι ἀπέλιπε τὰ ἀρχαῖα
 ὑποδήματα, καρδάπια πεποιμημένα ἐκ
 τῶν νεοἀρτων βοῶν. ἀφ' ἧς ποιούσας οὖν
 ἀνάγκης ὑπελίποντο πνές τῶν στρατιωτῶν,
 καὶ ἰδόντες μέλαν τι χερίον, ἀφ' οὗ ἐκλε-
 ἔλοιπεν αὐτὸν τῶν χιόνα, εἰ καὶ ζῶν τετηκέ-
 να τῶν χιόνα*. καὶ ἐτετήκε δὲ κρήνω πνῆ. ἢ
 πλησίον ἰὼν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. εἰσὶ αὐτῶν ἐκ-
 βατόμυροι ἐκ ἀδελφῶν, καὶ οὐκ ἔφαθ' πορβό-
 ἰται. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἔχων ὀπισθοφύλακας, ὡς ἦθελε, ἐδίδοτο αὐτῶν πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ
 ἀπολείπειν λέγων, ὅτι ἐπονται πολλοὶ πολέμοιοι συνφλεγμένοι καὶ τελευτῶν ἐχάλεπαινε.
 οἱ δὲ

ἀφ' αὐτῶν
 πρὸς τὰ
 ὑποζύγια
 εἶπε πρὸς
 τῶν βρω-
 πῶν, διέδι-
 δου Scind.
 in 38-
 δι. μι-
 στῶν. V.
 Plat.
 Brut.
 p. 1821.

τιὸ ἐδόντ

αὐτῶν

οὐδὲ σφάτην ἐκέλευον. ὁ δὲ γὰρ αὐτῶν ἀποβλέπων
 πορρωτέρως. ἐπὶ δὲ ἔδοξε κρατίστον εἶναι τὴν
 ἐπορεύουσαν πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις διώμα-
 το, μὴ ἐπιπέσειεν τοῖς κέρμοισι. καὶ ἔτι μὲν
 ὄχιτος, οἱ δὲ παρεθήσαν πολλὰ ἰορῦμα, ἀμ-
 φὶ τὰ εἶχον ἀφαιρέθην. εἶτα δὲ οἱ μὲν
 ὀπισθοφύλακες ἔξαναστάντες, ἄτε ὑγαίον-
 τες, ἔδραμον εἰς τὴν πολεμίους· οἱ δὲ κέρμον-
 τες, τὰ ἀνακράζοντες οἷον ἐδιώσαντο μέγιστον,
 τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. οἱ
 δὲ πολέμοι δέσαντες, ἤκαν ἑαυτοὺς καὶ τῆς
 χρόνος εἰς πλὴν νάτω, καὶ ὁδοὺς ἐπὶ οὐδαμῶς
 ἐφθίγγοντο. καὶ ξυνοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐ-
 τῶν, εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι τῆ ὑπεραίμα
 ἤξιοι πινῆς ἐπὶ αὐτοῖς πορρωτέρως, ἄρῃν τέτ-
 ταρα σὰ ἀφαιρέθην, ἐκτυχούσιν ἐν τῇ
 ὁδοῦ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χρόνος τοῖς στρα-
 τῶντας ἐκκαλυμμένοις, καὶ ὁδοὺς φυλακῆς ἔ-
 δεμία καὶ ἡμέρας. καὶ αἰτίσαντο αὐτοῖς. οἱ δὲ ἔ-
 λεγον, ὅτι οἱ ἐμπαροῦσιν οὐχ ὑποχωροῦσιν. ὁ
 ἴπαιων, καὶ τῶν ἀπέμπαων τῶν πελταστῶν
 τὴν ἰσχυρότητα, ἐκέλευε σκέψασθαι, πῆ εἴη
 ὁ κωλύων. οἱ ἴπαιων ἄλλοι, ὅτι ὄλον οὕτως ἀ-
 ναπαύοιτο ὁ στρατόμαχος. ἐπὶ δὲ καὶ οἱ τῶν
 ξυνοφῶν καὶ ἠλπίσαν αὐτῶν ἀπὸ πρὸς καὶ
 ἀδειπνοῖ, φυλακῆς οἷας ἐδιώσαντο κατασησά-
 μνοι. ὅτι δὲ πρὸς ἡμέραν ἔτι, ὁ ξυνοφῶν
 πέμψας πρὸς τὴν ἀσθενούσας τὴν νεωτά-
 τας ἀναστήσαντας, ἐκέλευσε ἀνακράζοντες πα-
 ρείναι. ἐν δὲ τῷ Χείριστος πέμψας τὴν ἐκ
 τῆς κώμης, πρὸς οὐδὲν πῶς ἔρχον οἱ τελευ-
 τῶν. οἱ ἴπαιων, ἀσμενοὶ ἰδόντες, τὴν μὲν ἀσθενού-
 σας τῶν παρῶν καμίζον ὅτι ὁ στρατό-
 πεδον, αὐτοῖς ἔπορρωτέρως· καὶ ἄρῃν εἰκοσι σάδρα
 διεληλυθέναι, ἦσαν ἐν τῇ κώμῃ, ἢ Χείριστος
 ἠλπίσαν. ἐπειδὴ στωεγίμοιτο ἀλλήλοισι, ἔδο-
 ξε καὶ τὴν κώμας ἀσφοδῆς εἶναι τὰς τῶν σκη-
 νοῦν. καὶ Χείριστος μὲν αὐτῶν τῶν ἐμμένειν,
 οἱ δὲ ἄλλοι, ἀφαιρέθην ἀσφῶν κώμας,
 ἐπορρωτέρως ἕκαστοι τῶν ἐαυτῶν ἔχοντες. εἶτα
 δὲ τὸ Πολυκράτης ἀθιωτῶν λοχαγὸς ἐκέ-
 λευσε ἀφείναι αὐτῶν καὶ λαβῶν αὐτῶν * τὴν
 ἀλπίων, ἡδὲν ὅτι πλὴν κώμῃ, αὐτῶν εἰλήθη
 ξυνοφῶν, καταλαβῶν πρὸς τὴν εἶδον τὴν
 κώμας καὶ τὸν κώμῃ, καὶ πῶς εἰς
 δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένοις ἐπιτακτέοντες,

Alli iugulare iubebant, quod fieri non pos-
 set, ut pergerent. Visum est igitur opti-
 mum facto, ut frequentibus hostibus ter-
 ror incuteretur, si quidem fieri posset, ne
 illi in defatigatos irruerent. Erant iam no-
 ctis tenebrae, & hostes magno cum tumultu
 accedebant, qui de rebus, quas habe-
 rent, inter se diffidebant. Ibi tum extremi
 agminis milites surgunt, qui valetudine
 adhuc erant integra, & cursu feruntur in
 hostes: & quotquot erant ex defatigatio-
 ne debiles, sublato clamore, quam pos-
 sent maximo, clupearum ad hastas pulsan-
 tes. Hostes metu perciti, per niuem, in hanc
 ipsam conuallem se dimittunt, nec vllius
 deinde vsquam vox audita est. Xenoph-
 on, & qui aderant ei milites, vbi signifi-
 ficassent agris illis, postridie venturos
 quosdam ad ipsos: priusquam stadia qua-
 tuor confecissent, in milites passim in via
 supra niues quiescentes, eosque tectos
 incidunt, nullis excubiis constitutis. Hi
 excitati aiebant eos, qui praecessissent, de
 via non cedere. At Xenophon tum ipse
 praetergressus, tum robustissimum quem-
 que de cetratorum numero praemittens,
 considerare iubet, quid illud esset,
 a quo impedirentur. Renuntiant illi, co-
 pias vniuersas hoc modo quiescere. Qua-
 propter & illi, qui circum Xenophontem
 erant, ibidem incenati absque igne, con-
 stitutis, quales sane poterant, excubiis,
 commorati sunt. Quum prope dies adesset,
 mittit Xenophon ad aegrotantes at-
 que quosdam maxime vegetos, qui eos ex-
 citarent; mandans etiam, ut ad pergen-
 dum cogerent. Interea Cherisophus quos-
 dam ex vico mittit, qui quo pacto extremi
 agminis milites se haberent, quaerent.
 Hos vltimi perlubenter viderunt, & iis-
 dem aegrotos tradiderunt ad castra perfe-
 rendos. Ipsi deinde pergunt in itinere, ac
 prius quam stadia xx confecissent, erant
 in vico, ad quem Cherisophus diuerterat.
 Posteaquam conuenissent, visum est sat-
 tutum fore, si cohortes per vicos locarent.
 Manebat eodem loco Cherisophus, ceteri
 de vicis, quos cernebant, quoscumque
 forte cepissent, ad eos quisque pergebat.
 Ibi tum * Polierates Atheniensis cohortis
 ductor, abeundi potestatem fieri sibi pos-
 tulat; itaque nonnullos expeditos homi-
 nes secum sumens, atque ad vicum cur-
 rens, qui Xenophonti forte obtigerat, tum
 vicanos omnes in eo, tum ipsum vici praefectum
 offendit. Praeterea pullos equinos
 xvii, qui regi tributi nomine alebantur,

ἀνακρά-
ζοντες οἷον

ἀμφὶ

ἐρπονεν

πολυκρά-
της

ἀλπίων

ἀνακρά-
ζοντες οἷον

Al. Polya-
botes

& præfecti filiam, quæ ante diem nonum cum viro nupta fuerat. Aberat is in leporum venatione, nec in vicis vsquam captus fuit. Domus heic erant subterraneæ, quarum ostia puteorum ostiis erant conlimilia, quum in imo latae essent. Iumenta per aditus fossos ingrediebantur, homines per scalas descendebant. Iphis in ædibus & capræ, & oues erant, & boues, & gallinæ, cum suis quæque fœtibus. Iumenta pabulo nutriebantur. Nec triticum, aut hordeum, aut legumina decrant, nec vinum hordeaceum in crateribus. Hordeum ipsum vasorum labra æquabat. Iacebant heic & calami partim maiores, partim minores, enodes. Hos fugere necesse erat in os sumtos, si quis sitiret: ac potus is admodum erat fortis, si non aquam aliquis adfunderet, & plane suavis, si ei quis adfucuisset. Xenophon vici præfectum mensæ suæ adhibitum, bono esse animo iubet: quippe nec liberos amissurum, & se domum eius, quum abituri essent, vicissim omni comœatu refarturos; si quidem exercitui Græco, donec is ad nationem aliam peruenisset, boni alicuius auctor exstitisse visus esset. Policebatur hic operam ad ea suam, atque vt benevolentiam suam declararet, quo loco vinum defossium esset, indicabat. Hac igitur nocte milites hinc inde diuerterunt, eamque in rerum omnium copia exegerunt; quum interea tam vici præfectum in custodia, quam liberos eius in oculis & conspectu haberent. Postridie Xenophon cum præfecto ad Cherisophum pergit, ac quacumque vicum aliquem præteriret, ad eos, qui passim in vicis erant, diuertebat. Vbique milites conuiuuis sese exhilarantes offendit, & quidem nusquam eum prius dimittebant, quam prandium adposuissent. Nusquam non eadē in mensa carnes agninæ, hæcudinæ, suillæ, vitulinæ, gallinacæ, multis cum panibus partim triticeis, partim hordeaceis adponebantur. Quod si quis declarandæ benevolentia studio propinare alij vellet, eum ad craterem trahebat, de quo capite demisso bouis instar sorbentem bibere necesse erat. Etiam præfecto vici quidquid vellet, sumendi potestatem faciebant. Is vero aliud quidem nihil accipiebat, sed sicubi cognatum aliquem videret, eum ad se recipiebat. Ad Cherisophum quum peruenissent, illos etiam milites sub tectis reperiunt, fertis ex arido gramine redi-

Xenophō-
tis erga ca-
pitulos hu-
manitas.

Αχρή τιὺ θυγατέρα τῆ καμύρχου, ἐνάτιον ἡ-
μέραν γεγαμημένω· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς
ᾤχετο θηροσίῳ, καὶ οὐχ ἦλθεν ἐν ταῖς κάμασι.
αἱ δὲ οἰκίαι ἦσαν κατὰ γῆρας, ὅ μὲν σῶμα ὡς
ὡφρέατος, καὶ τῶ δὲ ὕψος αἱ δὲ εἰσοδοί
τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρυκται, οἱ δὲ ἀνδρῶ-
ποι τὸ κτῆ κλίμαχος κατέβαινον. ἐν δὲ ταῖς οἰ-
κίαις ἦσαν ἀγῆες, οἴες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τῶ μακρο-
ἐκτρονα τέτων· τὰ δὲ κτῆνη πόρυτα χιτῶν ἐν-
δον ἐβέφετο. ἦσαν δὲ καὶ πυρεῖ, καὶ κριθαί, καὶ
B ὄσπρια, καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατήρῳ· ἐπὶ-
σαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχάλας, καὶ κά-
λαμοι ἐπέκλιντο, οἱ μὲν, μείζους, οἱ δὲ, ἐλάτ-
τους, γόνυλα σὸν ἔχοντες. τέτρες δὲ ἔδδ, ὅ-
πότε τις διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ σῶμα ἀμύ-
ζην· καὶ πόρυ ἀχεατος ἰὼ, εἰ μή τις ὑδωρ ὀπι-
χέοι. καὶ μάλα ἠδὺ πόμα συμμαθόντι ἰὼ.
ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸ μὲν δέχοντα τὸ κάμας τῶ-
της σιῶδ ἔπνον ἐποίησατο, καὶ θαρρῶν ἐκέ-
λευεν αὐτὸν, λέγων ὅτι οὔτε τῶ τέκνων φερή-
C σοιτο, τίω τε οἰκίαι αὐτῶ ἀντεμπλήσαντες τῶ
ὀπιτηδείων ἀπίασιν, ἰὼ ἀγαθόν τι τῶ φρατεύ-
ματι δέξησθαι μῆρος φαίνηται, ἔστ' αἰ ἐν δῖον
ἔδδ ἡγῶνται. ὁ δὲ τῶτα ὑποχρῆστο, καὶ φι-
λοφρονούμῳ οἶον ἔφρασεν εἶθα ἦν καπορω-
ρυγμένος. τῶτι μὲν οἶον τὸ νίκτα Δρασκη-
νήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθό-
νοῖς ἀγαθοῖς οἱ φραπῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες
τὸ καμύρχω, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶ ὁμοῦ ἐν ὀφ-
θαλμοῖς. τῆ δὲ ὀπιτοῦσιν ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λα-
D βῶν τὸ καμύρχω, πρὸς τὸ Χείρισπον ἐπο-
ρῶετο. ὅπῃ ὅ πα εἰοὶ κάμω, ἐβέπελο πρὸς
τῶς ἐν τῶ κάμασι, καὶ καλεάμβανεν πόρυτα χροῦ
βῶρυμῶν καὶ βῶρυμουμῶν, καὶ ἔδαμωθεν
ἀφίεσαν, πρὶν τῶ φραθῆν αὐτῶ δέξισον. ἐκ ἰὼ
δὲ ὅπῃ οὐ παρεπίθεσαν ὅτι τὸ αὐτῶ βῶπεζαν
κρέα δῶντα, ἐείθετα, γῶντα, μῶντα, ὄρνιθα,
σιῶ πολλοῖς δέξοις, τοῖς μὲν πυρεῖνοῖς, τοῖς δὲ,
κριθίνοῖς. ὅπότε δὲ τις φιλοφρονέμῳ τῶ βῶ-
λοῖλο ποροπῆν, εἰλκεν ὅτι τὸ κρατήρα, εἶθα κύ-
E ψαῖνα ἔδδ ῥοφῆντα πῆν ὡς ὡφ βῶν. καὶ τῶ κα-
μύρχω ἐδίδοτο λαμβανόν, πῆ βῶλοῖλο. ὁ ὅ δῖον
μὲν σῶδεν ἐδέχετο, ὅπῃ δὲ τινα τῶ συχέναν ἰ-
δοι, πρὸς αὐτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δὲ ἦλθον
πρὸς Χείρισπον, κατελάμβανον καὶ ἐκείνους
σκηνητῶς, ἐφεφαιμῶν καὶ ἔξηρο χιτῶν τε-
φαίνας,

Φαίους, * καὶ ἀνακλινοῦσιν ἀνακλινοῦσιν πᾶσι
δασι σὺ ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς. τοῖς δὲ
παισὶν ἐδείκνυσαν ὡς παρ' ἐνοιῖς ὅτι δέοι ποιεῖν.
ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις ἐφιλοφρονήσαντο Χειροσόφω
καὶ Ξενοφῶνι, καὶ ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
χάλυβας, οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἀνακλινοῦσιν καὶ πάλιν
ἠρώτων, πέντε ἵπποι βέβησαν. οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι
βασιλεὺς δασιμός. ἡ δὲ πλησίον χάλυβας ἔφη
χάλυβας, καὶ πῶ ὁδὸν ἐφραζεν, ἡ εἶπεν. καὶ αὐ
τὸν τότε μὲν ὤχετο ἀγῶν Ξενοφῶν παρὸς τὰς
ἐαυτοῦ οἰκίας, καὶ ἵππων ὅν ἐιλίφει παλαμπτερον
διδασκῆσαι καμάρχη ἀνακλινοῦσιν καταθῆ
σαι, ὅτι ἠκούσεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τῆς ἡλίου δεδιώς,
μὴ ἀποθάνη. ἐκεῖ καὶ οὐκ ἐπὶ τὴν πορείαν.
αὐτὸς ὅ τιν' πάλων λαμβάνει, καὶ τιν' ἄλλων
φραττηγῶν καὶ λοχαγῶν ἐδωκεν ἐκεῖνα πῶλον.
ἦσαν δὲ οἱ ταύτη ἵπποι μείονες μὲν τιν' φρα
κῶν, θυμωδέτεροι δὲ πολλῶν. ἐπει δὲ καὶ δι
δάσκει ὁ καμάρχη παρὸς τὰς πόδας τιν' ἵπ
πων καὶ τιν' ἀποζυγίων σακκία περικεῖν, ὅ
που ἀπὸ τῶν χόνος ἀγῶσιν. αὐτὸν γὰρ τιν' σα
κκίων κατεδύοντο μέγιστον τῶν γαστροῦ. ἐπεὶ δὲ ἡ
μέρα ἦν ὁδοῦ, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρὰ δίδωσι
Χειροσόφω, τὰς δὲ οἰκίας καταλείπει τὰ
καμάρχη, πλὴν ὅτι ὄσον ἀνακλινοῦσιν. τὸ
τοῦ ἵππου ἐπιπέσει ἀμφιπολίτη παρὰ δίδωσι
φυλάκην, ὅπως, εἰ καλὰς ἡγήσασιν, ἔχον καὶ
τῶν ἀπίοι. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν εἰσεφέρουσιν
ὡς ἐδιδάσκοντο πλῆστα, καὶ ἀνακλινοῦσιν ἐπορεύ
οντο. ἡγήσθη δὲ αὐτοῖς ὁ καμάρχη λευκός

Amittos, quibus pueri Armenij barbaricis
stolis amicti ministrabant. Atq; hisce pue
ris tamquam surdis, quid opus factu esset,
ostendebant. Posteaquam se Xenophon
& Cherisophus comiter excepissent, com
muniter vici prefectum per interpretem
Perfice callentem interrogant, quam
hæc esset regio. Qui quum Armeniam es
se respondisset, rursum quærun, cuinam
equi alerentur. Regi hos tributi nomine
ali, respondet. Addit, regionem proximam
esse Chalybum; simul viam, quæ illuc du
ceret, indicat. Tunc Xenophon eum ad
familiam suam reducit, equumque vetu
lum, quem acceperat, ei tradit pascendum
& in sacrificio maestandum. Inaudierat e
nim Soli sacrum esse, ac metuebat, ne ab i
tinere debilitatus moreretur. Ipse de istis
equuleis quosdam accipit, ac singulis du
cibus cohortiumque prefectis equuleum
donat. Erant autem equi hoc loco mino
res quidem illi Perficis, sed multo tamen
animosiores. Docuit tunc vici prefectus
eos, vt equorum & iumentorum pedes
sacculis obligarent, quoties ea per niues a
cturi essent. Nam absque faceis ad ven
trem vsque in niuem demergebantur. E
rat iam dies **XX**, quum Xenophon vici
prefectum Cherisopho ducem itineris
tradit, relictis ei domesticis, præter vnum
filium iam pubescentem. Hunc * Episthe
ni Amphipolitano tradit adseruandum; vt
si recte ductoris functus esset officio, rece
pto illo domum pater rediret. Præterea in
domum eius, quam poterant plurima,
congebant: atque ita motis castris per
gebant. Præibat per niuem prefectus vici
solutus, iamq; tertius in castris erant; quum
Cherisophus ei succenset propterea, quod
non ad vicos duceret. Negabat ille vicos
hoc esse loco. Quare Cherisophus homi
nem cædit, neque tamen vincit. Tum ille
noctu relicto filio profugit. Hoc vnicum
inter Cherisophum & Xeniphontem hoc
toto itinere dissidium exstitit, quod nimi
rum ille ducem itineris per iniuriam cæ
ciderat, & negligenter tamen adseruarat.
Filiam autem huius Episthenes adamauit,
& vbi domum eum secum adduxisset, fi
delissimo est vsus. Post hæc castris septimis
ad Phasin amnem perueniunt, confectis in
dies singulos **v** parasangis. Erat is latitudi
ne plethri. Hinc castris alteris, **x** parasan
gas procedunt, quo tẽpore conatibus ipsis
in planicie montibus superatis descendere,
Chalybes & Tacho & Phasiani occurrunt.

§ κλει
σεν
ἐπι
δὴ
κλει
σεν

Al. C
stheni

Dissidium
unicum
inter Xe
nophonem
& Cheris
ophum.

Posteaquam in eo loco, quo transeundum erat, hostes conspexit Cherisophus: definit progredi, quum xxx stadiorum intervallo abesset: ne ducta in cornu acie propius ad hostem accederet. Aliis mandat, cohortes adducerent, ut vniuersæ copię in phalangem coirent. Posteaquã extremum agmen adesset, ducibus & cohortium præfectis conuocatis in hunc modum loquutus est: Tenent hostes, uti videtis, editas montis partes, & tempus ipsum postulat, ut deliberemus, quo pacto quam honestissime aduersus eos dimicemus. Equidem arbitror militi denuntiandum esse, ut prædeat: nobis autem consultandum, hodiene potius, an cras hic mons superadus videatur. Mihi vero, subiecit Cleanor, videtur, quam primum pransi fuerimus, summa celeritate capienda esse arma, & aduersus eos pergendum. Nam si diem hodiernum cõtriuerimus, partim hostes, qui iam nos adspiciunt, fidentiores erunt: partim horum exemplo animatos alios, cõsentaneum est, plures accessuros. Post eum Xenophon: Equidem statuo, inquit, si pugnandum necessario sit, ita nos parare nosmet debere, ut quam fortissimis animis pugnemus: sin quam facillima ratione montem superare lubet, hoc mihi considerandum arbitror, ut quam minimum vulneremur, & paucissimos amittamus. Ac mons quidem hic, quem intuemur, amplius quam ad stadia LX porrigitur: quum nulli vsquam homines, qui nos obseruent, adpareant, præterquam in hac via. Quapropter multo potius fuerit, aliquam deserti môtis partem clam ipsis furtim nos occupare; quã simul & aduersus munita loca, & homines paratos dimicare. Nam longe facilius est, sine prælio in locum arduum euadere: quam per planum & æquabilem incedere, si hostes vtrimque immineant. Præterea noctu quæ ante pedes sunt, multo cernuntur rectius, si absq; pugna pergere liceat: quam si quis interdum iter inter dimicandum faciat. Deniq; aspera via sine prælio, longe pedibus æquior est; quam æquabilis, si capita iaciendo lædantur. Possè autem hac in parte furtim agi, mihi quidem videtur, quum noctu pergere liceat, quo tempore nemo nos videre poterit: & liceat tanto ex intervallo seiunctos ab eis iter facere, ut ipsis nullum itineris nostri indicium præbeamus. Quod si etiam hac parte nos eos inuasuros simulemus, reliquas montis partes longe desertiores reperiemus. Nam heic malent hostes conferti subsistere.

Χηρείσοφος δὲ, ἐπεὶ κατὰ τὸν πολεμίουσ
ἐπὶ τῆ ὑψηλοῦ, ἐπαύσατο πορευόμενος,
ἀπέχων ὡς τρεῖς κήρυκα σταδίοις· ἵνα μὴ κτῆ πενήκον-
κέρως ἀγων πλησιάσῃ τοῖς πολεμίοις. παρήλ-
θε δὲ τοῖς ἄλλοις πρὸ τῆς λόχης, ὅ-
πως ἐπὶ φάλαγγος ἦν ὁ στρατόμαχος. ἐ-
πεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπίσθου φύλακες, συνεκάλεσε
τὸς στρατηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὡδε·
Οἱ μὲν πολέμοιοι, ὡς ὄρετε, κατέχεισι τὰς
ὑψηλοῦ τῶ ὄρους, ὡς δὲ βουλεύεσθαι
ὅπως ὡς κἀλλιστα ἀγωνιούμεθα. ἐμοὶ μὲν οὖν
δοκεῖ πρὸς ἀγγέλλειν μὲν ἄριστοποιεῖσθαι τοῖς
στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλεύεσθαι, εἴτε τῆ-
μερον, εἴτε αὐριον δοκεῖ ὑψηλάλλειν τὸ ὄ-
ρος. ἐμοὶ δὲ γε, ἔφη ὁ Κλεαῖωρ, δοκεῖ, ἐπὶ μὲν
ὡς τάχιστα ἀριστήσωμεν, ὅσοι πλοισαμῶντες ὡς
τάχιστα ἵεναὶ ἐπὶ τὸς ἀνδρας. εἰ γὰρ ἀγαθὴ
ἴστω μὲν τῶ τῆμερον ἡμέραν, οἱ τε νῦν ὄραν-
τες ἡμᾶς πολέμοιοι θαρσαλέωτεροι ἔσονται,
καὶ ἄλλοις εἰκὸς τῶτων θαρροῦώτων πλέους
πρὸς ἡμέσας. μὲν τὸν Ξενοφῶν εἶπεν· ἐ-
γὼ δὲ οὕτω γνώσκω, εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μά-
χεσθαι, τὸ πο δὲ πρὸς ἀσφάλειασθαι, ὅπως
ὡς κἀπιστα μαχόμεθα. εἰ δὲ βουλούμεθα ὡς
ῥᾶστα ὑψηλάλλειν, τὸ πο μοι δοκεῖ σκεπτικῶν
εἶναι, ὅπως ἐλάχιστα μὲν τραυμάτια λάβοι-
μεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβά-
λοιμεν. τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ τὸ ὀρώμενον πλέον
ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἀνδρες δὲ οὐδαμῆ
φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν, ἀλλ' ἢ κτῆ
ἑαυτῶν τῶ ὄρον. πολὺ οὖν κρείττον τῶ ἐρή-
μου ὄρους καὶ κλέψαι τὴ πρὸς ἀσθαι λαθόντας,
καὶ ἀρπάσαι φθάσαιτας, ἢ δινώμεθα,
μᾶλλον, ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χεῖρα καὶ ἀνδρας παρ-
εσθλασμένοις μάχεσθαι. πολὺ γὰρ ῥᾶσῶν ὄρ-
θων ἀμαχεῖ ἵεναὶ, ἢ τὸ μαλὸν ἔνθεν καὶ εἴθεν ὀμαλῆς
πολεμίων ὄντων· καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον
αὐτὰ πρὸς ποδῶν ὄρωθις, ἢ μὲν ἡμέραν μα-
χόμενος· καὶ ἢ βραχέα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν
διήμετέρας, ἢ ὀμαλή τὰς κεφαλὰς βαλλο-
μένοις. κλέψαι δὲ ἐκ ἀδυνάτων μοι δοκεῖ εἶναι,
ἔξῳ μὲν νυκτὸς ἵεναὶ, ὡς μὴ δινώσασθαι ὄρεσας
ἔξῳ ὃ ἀπελθῆν ποσῶτον, ὡς μὴ ἀδυσίον παρ-
εῖν. δοκεῖ μὲν δ' αἱ μοι, ἑαυτῶν πρὸς ἀσθαι ἡμεῖοι
πρὸς ἀσθαι, ἐρημότερον αὐτὰ ἄλλω ὄρωθι
αἶ. μῆμοιεν γὰρ αὐτῶ μῆδῶν ἀθροοὶ οἱ πολέμοιοι.
ἀτὰρ

ἔταρ ἢ ἐγὼ τὸ εἰ κλοπῆς συμβάλωμαι; ὑ-
 μάς γ' ἐγώ γε, ὦ Χερεισοφοί, ἀκούω τῶν λα-
 κεδαμονίων, ὅσοι ἐσὶ τῶν ὁμοίων, δι' οὗσιν ἐκ
 παίδων κλέπτειν μελετᾶν· καὶ οὐκ ἀγρῶν ἐστὶ,
 ἢ ἀλλὰ αἰαλαρχίον κλέπτειν, ὅσα μὴ κολούφ νό-
 μος. ὅπως δὲ ὡς κρείτιστα κλέπῃτε καὶ πει-
 ῶθε λαοτάται, νόμιμον δ' ἔστι ὑμῖν ἐσθῆν, εἰάν λη-
 φθῆτε κλέπτοντες, μαστρηθοσά. νῦν οὖν
 μάλα σοι χαρῆς ἐστὶν ὅτι δεῖξασθαι πλὴν παι-
 δέαν, καὶ φυλάτθεσθαι μὲν τοι, μὴ ληφθα-
 μῶν ἢ κλέπτοντες τῶ ὄρεϊ, ὡς μὴ πολλάς
 πληγὰς λάβωμι. ἀλλὰ μὲν τοι, ἔφη ὁ Χε-
 ρεισοφοί, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἀκούω τῶν ἀθιωτάτων
 δεινῶν ἐστὶ κλέπτειν τὰ δημόσια, (καὶ μάλα ὄν-
 τος δεινοῦ τῶ κινδύου τὰ κλέπτοντι) καὶ τῶν
 κρείττων ἄριστων, εἰς τὸ ὑμῖν οἱ κρεί-
 τιστοι δ' ἔχον ἀξιῶνται. ὥστε ὦρε καὶ σοὶ ὁπιδεί-
 κνουσίν τ' παιδεῖαν. ἐγὼ μὲν τοι εἶπα, ἔφη ὁ Ξε-
 νοφάν, ἔτοιμος εἰμὶ, τῶν ὀπιασοφύλακας ἔ-
 χων, ἐπειδὴ δ' ἐπνησώμεν, ἵεναι καταληψό-
 μνος τ' ὄρεος. ἔχω ἴ καὶ ἡγεμόνας. οἱ γὰρ γυμνή-
 ται τῶν ἑφεπομένων ἡμῖν κλοπῶν ἔλαβον πι-
 νας ἐνεδρόσαντες τῶν καὶ πυνθάνομαι ὅτι
 οὐκ ἄβατόν ἐστι τ' ὄρεος, ἀλλὰ νέμεται καὶ αἰεὶ καὶ
 βοοῖν. ὥστε, εἰ τῶν ἀπαξ λάβωμι τι τῶ ὄ-
 ρει, βατὰ καὶ τοῖς ἑταροσγόνοισιν ἐσθῆν. ἐλπίζω
 μὲν τοι ὅσοι τῶν πολεμίους μὲν ἐπι, ἐπεὶ δὴ μὴ
 ἴδωσιν ἡμᾶς ἐπὶ τῶ ὁμοίῳ [ὅτι τῶ ἀκρῶν.
 Ὅσοι γὰρ νῦν ἐτέλοισι καταβαίνοντες εἰς τὸ ἴσον ἡ-
 μῖν. ὁ δ' Χερεισοφοί εἶπε καὶ τί δή σε ἰείαι καὶ λεί-
 πην ἢ ὀπιασοφύλακας; ἀλλ' ἀλίεσ πέμψον,
 εἰάν μὴ πνεσ ἐτελέσοι φαίνων. Ἐκ τῶν Α-
 ρειώνυμος μεθυδριδῶν ἔρχεται ὀπλίτας ἔχων,
 καὶ Αρειέας χῆρος γυμνήτας, καὶ Νικόμαχος οἰ-
 τᾶτος γυμνήτας· καὶ σῶμα ἑποίησαντο, ὁ-
 πότε ἔχοιεν τὰ ἀκρᾶ, πύρεσ καὶ πολλὰ.
 ταῦτα σιωτήμενοι ἠείπων· ἐκ δὲ τῶ χερεισο-
 φοί· ἔφη ὁ Αρειώνυμος τ' ἐστὶν ὄρεα πᾶσι
 ὡς δέκα σάββα πύρεσ τῶν πολεμίους, ὅπως ὡς
 μάλα δοκίμη ταύτη πύρεσ ἔστιν. ἐπειδὴ εἰδεί-
 πησ, καὶ νῦν ἐγρήγοσ, οἱ μὲν ταχέϊτες ὄρεσ, καὶ
 καθλαμβαίνοσι τὸ ὄρος· οἱ δ' ἀλλοὶ αὖτ' αἰεπαύ-
 οντο. οἱ τ' πολεμιοὶ ὡς ἡδοῖτο ἐχρόμενον τὸ ὄρος,
 εἴρηθρῆσαν, καὶ ἔκαμον πύρεσ πολλὰ δὴ νυχθῶσ.
 hac ipsum maxime copias adducturum. Cenati quum essent, ac nox aduenisset; profecti sunt ij, quibus erat hoc datum negotij, montemq; occupant. Ceteri sub monte quiescunt. Hostes ubi montem occupatum intellexere, accessis nocte tota ignibus, excubant.

A Verum quid ego de furto in medium ad-
 fero: nam vos Lacedæmonios, Cheriso-
 phe, quotquot vestrum pares estis, statim
 a pueris furta meditari audio: nec esse tur-
 pe, furto quid adimere; immo potius ne-
 cessarium, modo nequid lex auferre ve-
 tet. Atqui ut quam solertissime furta com-
 mittatis, operamque detis, quo clam per-
 petretis ea; legibus apud vos sancitum est,
 ut in furto deprehensi flagris cædantur.
 Quamobrem opportunissimū modo fue-
 rit, ut institutionis specimen edas; ficta-
 men, quo caueamus, ne deprehendamur,
 dum partem aliquam montis furtim inua-
 dere voluerimus. Nam grauius cetero qui
 vapularemus. Et Cherisophus: Equidem,
 inquit, etiam vos Athenienses audio peri-
 tissimos esse depeculandi publicas opes,
 quamquam graue sit periculum peculato-
 ribus propositum, & quidem hoc in opti-
 mum quemque potissimum cadere: si qui-
 dem optimi quique apud vos gerere rem-
 publicam volunt. Quapropter tempus
 est oblatum iam tibi quoque edendi insti-
 tutionis vestræ specimen. Ego vero, ait
 Xenophon, paratus sum, ut posteaquam
 pransi fuerimus, cum extremo agmine
 pergam, ac montem occupem. Etiam du-
 ces itineris habeo. quippe milites in exer-
 citu nostro expediti quosdam fures de il-
 lorum numero, qui nos sequuntur, ex in-
 fidiis ceperunt. Præterea montem audio
 non esse inaccessibleum adeo, sed tum ca-
 pras, tum boues pastum in eo quaerere:
 Quare si semel aliquam eius partem cepe-
 rimus, iumenta etiam peragrare eum po-
 terunt. Quamquam ego ne quidem ho-
 stes in eo mansuros diutius arbitrer, po-
 steaquam nos eandem ad altitudinem
 conscendisse viderint. Nam etiam in hoc
 tempore nobiscum æquo loco congregari
 nolūt. Et Cherisophus: Cur autem, inquit,
 necesse sit te ire, & agminis extremi curam
 relinquere; si nulli erunt, qui sponte se ob-
 tulerint, alios quosdam mittito. Tum vero
 Methydriensis Aristonymus cum grauis ar-
 maturæ militibus accedit, & Aristæas Chi-
 us cum expeditis, itemque cum expeditis Ni-
 comachus & Oeteus. Inter hos conueniunt,
 ut posteaquā cacumen occupassent, mul-
 tos ignes excitarent. Quæ pacti prandent,
 & a prandio copias omnes Aristonymus
 producit, ut decem iam solis stadiis ab ho-
 stibus abessent. volebat enim existimari,

ἀλλὰ κα-
λὸν κλέ-
πην

κλέπην-
πῆστι

ὁ Χερει-
σοφος

Lacedæ-
monios ad
forandum
a pueris
a iusfa-
cere juok

Xenophō-
tis Chē-
risophi lib-
ci

Al. Τίος

Quum dies adpetiisset, Cherisophus facta re sacra pergit. Qui autem montem occuparant cum verticibus, in hostes contendunt. Hostium vero pars magna montis in superiore aditu manebat, altera pars iis, qui iuga tenebant, obviam ibat. Prius vero, quam hostes congregarentur, confligunt inter se custodes cacuminum. Eo in praelio Græci superiores evadunt, hostesque persequuntur. Interea etiam de planicie Græci, qui cetris utebantur, ad suos cum hoste congressos, cursu feruntur; & Cherisophus celeri passu cum gravibus armaturæ militibus subsequatur. Hostes, qui viam obsidebant, quum victos esse suos suprema in parte montis cernerent, fugam arripiunt. Multis ex eis perire, multæque crates captæ sunt. Eas Græci gladiis casas effecere tales, vthostibus vsui amplius non essent. Quumque adscendissent, ac rem diuinam fecissent, tropæo constituto, in planiciem & vicos rebus vtilibus refertos descendunt. Post hæc ad Taochos pergunt, confectis parafangis xxx, caltris v. Heie vero commeatus deficiebat. Nam Taochi munitis in locis habitabant, in quæ commeatum omnem comportauerant. Delati autem quum essent ad locum quemdam, in quo tametsi nullum erat oppidum, nullæ domus, tamen eo conuenerant & viri, & mulieres, & iumenta magno numero: Cherisophus hunc, quamprimum eo venit, adortus est ita, vt ordine primo defatigato, succederet alius, ac rursus alius. Nam conferti simul locum circumfistere non poterant, vndique præruptum. Vbi vero Xenophon cum extremo agmine, & cetratis, gravibusque armaturæ militibus venit: Opportune, ait Cherisophus, ades. Nam locus hic nobis capiendus est, quem nisi ceperimus, commeatum exercitus nullum habiturus est. Itaque consilia sua inter se communicabant, quumque Xenophon interrogaret, quidnam esset illud, quod prohiberet, quo minus, caperetur, respondit Cherisophus: Nimirum hic vnus aditus est, quem vides. Per hunc si quis nostrum adscendere conatur, lapides de saxo illo eminente deuoluunt; qui homines, quos adtingunt, in hunc modum excipiunt. Simul ei quosdam demonstrabat, quibus & crura, & costæ fractæ essent. Quod si lapides, ait, Xenophon, omnes insumerint, numquid erit aliud, quod nos, quo minus eo perueniamus, impediat? Nec enim aduersos nobis ullos videmus, præter paucos hosce, quorum duo tresue tantum armati sunt.

ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγγύετο, Χερσίφωρος μὲν θυσά-
 μθνος ἦγε καὶ πρὸ ὁδόν. οἳ δὲ, ὁ ὄρος καταλα-
 βόντες, καὶ τὰ ἀκρα, ἐπήεσαν. τῶν δὲ αὐτοὶ πο-
 λεμίῳν ὁ μὲν πολὺ ἐμύεν ὅτι τῆς ἀσφοδλῆ
 τὸ ὄρος, μέγας δὲ αὐτῶν ἀπήλα ποῖς καὶ τὰ
 ἀκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶη τὰς πολέμους, ἀλλή-
 λους συμμαγνήσοισιν οἳ καὶ τὰ ἀκρα, καὶ κικῶσιν
 οἱ ἑλλήνες, καὶ διώκουσιν. ἐν δὲ τῶν καὶ οἳ ἐκ τῆς
 πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν ἑλλήνων δρόμων
 ἔθρον πρὸς τὰς ἀσφοδλῆς Χερσίφωρος
 βράδυν ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις. οἱ
 δὲ πολέμοιοι οἳ ἐν τῆ ὁδῷ, ὅπῃ ὁ αὐτοὺ ἐύρων
 ἠτιώμενον, φέρουσι καὶ ἀπέθανον μὲν οἱ πολ-
 λοὶ αὐτῶν, γέρρα δὲ πᾶσι πολλὰ ἐλήθη. ἀοὶ ἑλ-
 λῶες δὲ μάχαίρας κέπλοντες, ἀγροῖα ἐποίησαν.
 ὡς δὲ ἀνέβησαν, θυσάντες, καὶ ἔπιμον ἐπιστάμε-
 νοι, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον καὶ κάμας πολλῶν
 ἀγαθῶν γεμούσας. ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν
 εἰς τὰ ὄρη, σαθμοῖς πέντε, ἀσφάλας δια-
 κινῶν καὶ τὰ ὅπλα τῆσθα ἐπέλιπε. χρεῖα γὰρ
 ἀρκούντο οἱ τὰ ὄρη, ἐν οἷς καὶ τὰ ὅπλα τῆσθα
 πύρρα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ καὶ ἀφικνῶ
 εἰς χρεῖον, ὁ πόλιν μὲν ὅσον εἶχεν, οὐδὲ οἰκίας,
 σκελετοὺς δὲ ἦσαν αὐτῶσσι καὶ ἀἰδρες καὶ
 γυναικες καὶ κτήνη πολλὰ, Χερσίφωρος μὲν
 πρὸς τῷτο πρὸς ἐβαλλεν βῆξος ἠκων. ἐπεὶ δὲ
 ἠερώθη τὰς ἐξ ἔκαμνε, δῆλῃ πρὸς ἡ, καὶ αὐ-
 θις ἄλλῃ. οὐ γὰρ ἰὼ ἀθροῖσσι πρὸς εἶναι, ἀλλ'
 τὸ ἀπότομος ἰὼ κύνων. ἐπεὶ δὲ Ἔνοφῶν ἦλθε
 σὺν τοῖς ὀπλοφόροις καὶ πελτασταῖς καὶ ὀ-
 πλίταις, ἔλθω δὲ λέγει Χερσίφωρος εἰς κε-
 λῶν ἠκας. ὁ γὰρ χρεῖον ἀρετέον. τῆ γὰρ στρατῶ
 οὐκ ἔστι τὰ ὅπλα τῆσθα, εἰ μὴ ληφόμῃσθα ὁ χρε-
 εἶον. ἐν τῶν δὲ καὶ κινῶν ἐβουλόοντο, καὶ τὸ Ἔνο-
 φῶντος ἐρώτητος, τί δὲ καλύον εἶη εἰσελθῆν,
 εἶπεν ὁ Χερσίφωρος δῆλῃ μία αὐτῆσθα πᾶρ-
 δος, ἢ ὄρος. ὅτῃ δὲ τις ταύτησθα πα-
 ριέναι, κυλινδῶσσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τὸ ὑπερ-
 χούσης πέρας. ὅς δὲ αὐ κατὰ ληφθῆν, οὕτω
 ἀφάπῃσθα. ἅμα δὲ τὸ ἐδάξεν αὐτῶσθα ἰδῆσθα.
 εἰ δὲ τὰς λίθους ἀναλώσωσιν, ἐφῆ ἔνοφῶν,
 ἄλλο τι ἢ ὁσθῆν καλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὲ
 ἐκ τῆσθα ἐναντίου ὀρώμεν εἰ μὴ ὀλίγους τέτῃς
 ἀθροῖσσι, καὶ τῶν ἄνω ἢ βῆξος ὀπλισμένους.
 ὅ δὲ

Xenophō-
 nis expedi-
 tum consti-
 tum.

ἢ δὲ

Handwritten notes in the right margin, partially visible and overlapping the page edge.

ὁ δὲ χεῖριον, ὡς καὶ σὺ ὄρα, σχεδὸν τρία ἡμί-
 πλεθρά ἐστιν, ἀ δὲ βαλλομένοις παρελθόν. τὰ
 τε δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι ἀφαι-
 ρώσας μεγάλας, ἀπὸ ὧν ἐσηκότες ἄνδρες τὴν
 αἰπάροισιν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων, ἢ
 ὑπὸ τῶν κυλινδουμένων; ὁ λοιπὸν οὖν ἡδὴ
 γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὁ δὲ, ὅταν λωφί-
 σωσιν οἱ λίθοι, τῶν δραμῶν. ἀλλ' ὁ θεῶς, ἔ-
 φη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἐξόμεθα εἰς τὸ
 δασὺ παρῆναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. αὐ-
 τὸ αὖ, ἔφη, τὸ δέον εἶη. γὰρ πονεῖν ἀληθάς αἰα-
 λώσοισι τὰς λίθους. ἀλλὰ πορβώμεθα ἐνθεν
 ἡμῖν μικρὸν ἵστερον π* τῶν δραμῶν ἔσαι,
 ἡ δὲ διωόμεθα, καὶ ἀπελθόντες ῥάδιον, ἡ βου-
 λώμεθα. ἐν τούτῳ ἐπορβόντο Χειρίσοφος,
 καὶ Ξενοφῶν, καὶ Καλλίμαχος παρράσιος λο-
 χαγός (τὸ τε γὰρ ἡγεμονία ἡ τῶν ὀπισθο-
 φυλάκων λοχαγῶν ἐκείνη τῆς ἡμέρας) οἱ δὲ
 ἄλλοι λοχαγοὶ ἐμύον ἐν τῷ ἀσφαλῆ. με-
 τὰ τὸ οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἀνδρῶν ποι-
 ῶν εἶδ. τῆς τὸς ἐβδομήκοντα, οὐκ ἀδρόοι, ἀλλὰ
 καὶ ἕνα, ἕκαστος φυλακῆφόρος ὡς ἐδιώατο.
 Ἀγασίας ὁ ἑσυμφάλιος, καὶ Αἰσιώνυμος με-
 θυδριδὴς, καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λο-
 χαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δὲ, ἐφίσασαν ἐξωτῶν
 δένδρων. οὐ γὰρ ἡ ἀσφαλὴς ἐν τοῖς δένδροις
 ἐσάναι πλεον, ἢ τὸ ἕνα λόχον. ἐνθα δὴ καὶ Καλ-
 λίμαχος μηχανᾷται π. παρεβέβηκεν ἀπὸ τοῦ
 δένδρου, ὑφ' ᾧ ἡ αὐτὸς, δύο ἢ τρία βήμα-
 τὰ. ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο, ἀνεχάζετο διπε-
 τῶς. ἐφ' ἑκάστης δὲ παρεδρομῆς πλέον ἢ δέ-
 κα ἅμαξαι περὶ ἀνελίσσοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας,
 ὡς ὄρα τὸν Καλλίμαχον, ἀετοῖς, καὶ τὸν ἐρά-
 τῆμα πρὸ θεώμενον, δείσας μὴ οὐ παρεῖτος
 τῶν δραμῶν εἰς τὸ χεῖριον, ἔτε τὸν Αἰσιώνυ-
 μον πλησίον ὄντα τῶν ἀκαλέσας, ὅσπερ Εὐρύ-
 λοχον τὸν λοισιέα, ἐταίρος ὄντας, ἐδὴ δὴ ὄντες ἐδέ-
 να, χωρὶς αὐτὸς, καὶ παρέρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ Καλ-
 λίμαχος, ὡς ἐώρα αὐτὸν παρῶντα, ὅτι λαμ-
 βάεται αὐτὸν τὸ ἵππος. ἐν δὲ τούτῳ παρέβη αὐ-
 τὸς Αἰσιώνυμος μεθυδριδὴς, καὶ μετὰ τὸν
 Εὐρύλοχος λοισιδὴς. πρῶτες γὰρ οὗτοι αὐτὸν
 ποιοῦντο ἀρετῆς, καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλ-
 λήλους, καὶ οὕτως ἐρίζοντες ἀεδοῦσι τὸ χε-
 ρίον. ὡς γὰρ ἅπασι τὸ εἰς ἐπέδραμεν, οὐ-
 δὲ εἰς ἐπὶ πέτρῳ αἰώθεν ἡνέχθη. ἐν τούτῳ δὴ

A Locus, vt ipse vides, fere sesquiplethrum
 patet, per quem nobis inter hos ictus eun-
 dum erit. Eius spatij tantum, quantum æ-
 quet interuallum plethri, pinis ingentibus,
 per interualla diiunctis, densum est: ad
 quas si milites consistant, quid vel a iactis,
 vel deuolutis faxis incommodi tulerint?
 Restat semis plethri, quod quidem spa-
 tium, vbi lapides cessauerint, cursu confi-
 ciendum erit. At enim, ait Cherisophus,
 vbi primum pergere ad locum illum den-
 sum ceperimus, magna in nos lapidum co-
 pia torquebitur. Immo, inquit Xenophon,
 fieri hoc ipsum debet. Nam eo citius la-
 pidum copiam amittent. Verum age iam
 ad locum eum accedamus, a quo parum
 restet cursu conficiendum, si quidem po-
 terimus: & a quo regredi facile fuerit, si i-
 ta libebit. Post hæc & Cherisophus, &
 Xenophon, & Callimachus Parrhasius
 cohortis ductor pergebant. nam Callima-
 chus eo die ducis inter extremi agminis
 cohortium præfectos munus obtinebat.
 ceteri præfecti cohortium, in tuto substi-
 tebant. Hinc igitur viri fere lxx ad ar-
 bores sese conferebant, non conferti, sed
 singulatim, cauente sibi vnoquoq; quan-
 to studio posset. Agasias autem Stympha-
 lius, & Aristonymus Methydriensis, qui
 & ipsi postremi agminis cohortium du-
 ctores erant, vna cum quibusdam aliis, re-
 moti ab arboribus stabant. Non enim po-
 terant plures vna cohorte ab arboribus te-
 gi. Hæc quiddam molitur Callimachus.
 Etenim ab arbore, ad quam stabat, passus
 duos aut tres procurrerat: quamprimum
 vero lapides iacerentur, agilter se in tu-
 tum recipiebat. Quoties autem proccurre-
 ret, toties lapidum plures, quam decem
 currus infumebantur. Quod vbi Callima-
 chum facere, toto exercitu spectante, vi-
 deret Agasias: metuens, ne primus in lo-
 cum euaderet, nec Aristonymo sibi pro-
 ximo aduocato, nec Eurylocho Lusien-
 se, qui sodales eius erant, nec quoquam alio,
 progreditur & anteuertit omnes. Quem
 vbi se prætereuntem Callimachus vidit,
 vmbonem clupei ipsius adprehendit: & in-
 terea Methydriensis Aristonymus vtrum-
 que cursu præcedit, ac post ipsum Eurylo-
 chus Lusien-
 sis. Nam hi omnes virtutis
 gloriam sibi vindicabant, deque hac in-
 ter se certabant: in qua quidem conten-
 tione locum capiunt. Nam posteaquam
 vnus eorum semel irruisset, ex eo nullus
 lapis amplius deuoluebatur. Erat autem
 Ff

in fons de gloria contentio.

εἰσάρα-
 μον. ἡ δὲ εἰς
 πύργου

Speclaco-
lum triste.

heic tum videre triste spectaculum. Nam
mulieres abiectis liberis, super eos seipsas
deinde praecipitabant, idem viris etiam
factitantibus. Quo tempore cohortis praefectus
Aeneas Scymphalius, quum currentem
quemdam videret, ut se praecipitem ageret,
elegante indutum amictu: prehendit hominem,
ne id perpetraret impediturus. Verum is
secum Aeneam impellit, & uterque per saxa
praecipitatus actus interiit. Capti sunt deinde
hoc loco per pauci homines; boum vero, & asinorum,
& pecudum ingens copia. Inde per Chalybum
agros caltris **VII** parafrangas **L** conficiunt. Erat
ea natio omnium, per quas Graeci fecerunt
iter, longe fortissima, & quae cum eis
congruere est aufa. Loricis lineis ad ventrem
imuvsq; tendentibus utebantur, ac pro
alis habebant funes densos contortos. Erant
eis & tibiurum tegumenta, & galeae, ac iuxta
cingulum sica, instar Laconici gladioli
falcati. Eo, quotquot in potestatem suam
redegerunt, iugulabant: capitaque ressecantes,
& tenentes, ad suos cum cantu & saltatione
revertebantur, praesertim si ab hostibus
conspicerentur. Habebant & hastam **xv** fere
cubitum, cum vno mucrone. Manebant illi
quidem in oppidis, verum quamprimum Graeci
transissent, sequebantur a tergo, & continenter
dimicabant. Elabebantur autem in illis
natura munitis locis, in quae commeatum
etiam omnem comportauerant. Quo factum,
ut nihil ex ea regione Graeci acciperent;
sed iis iumentis ad cibum uterentur, quae
Taochis eripuerant. Inde ad anem Harpasum
perueniunt, cuius erat **III** plethrorum
latitudo. Hinc per Scythinos castris quartis
parafrangas **xx** conficiunt, ac planicie
peragrata in vicos perveniunt. In eis
frumentationis causa triduum permanerunt.
Inde castris **IV** parafrangas **xx** progressi,
ad urbem amplam, & opulentam, & incolis
frequentem veniunt, cui nomen erat Gymnias.
Huius regionis princeps itineris ducem Graecis
mittit, qui eos per agrum sibi hostilem
duceret. Ipse etiam quum venisset, se ducturum
eos ad locum aiebat, a quo dierum **v**
spatio mare conspecturi essent: id nisi
praeferret, mortem se perpessurum aiebat.
Simul eos ducens, postquam in hostilem sibi
solum immisisset; hortabatur, ut igni &
ferro regionem vastarent: de quo patuit,
eum hac de causa venisse, non propter
aliquam erga Graecos benevolentiam.

Chalybi
natio for-
tissima.

Quid alie
sint in tu-
nicis ex
thoraci-
bus, doce-
bit te Pol-
lux in **v**.

δεινὸν ἰὼ θεαμα. αἰ γὰρ ῥῆμαίχες, ῥιπτοῦσαι
τὰ παῖδια, εἶτα καὶ ἑαυτὰς ἐπιπείθουσαι,
καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. εἶτα δὴ καὶ Αἰνέας ὁ
συμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θεοῦσα ὡς ῥί-
ψουσα ἑαυτὸν, σολιὸν ἔχουσα καλλιῶν, ἐπι-
λαμβάνεται ὡς αὐτὸν κωλύσαν. ὁ δὲ αὐτὸν ἐ-
πιπαῖται, καὶ ἀμφόπερι ὄχουτο καὶ τῷ πε-
ρὶ φέρουμένοι, καὶ ἀπέθανον. εἰτὲν ἄν-
δρες ποὶ μὲν ὀλίγοι πρὸν ἔληφθησαν, βόες δὲ
καὶ τὸ οἶοι καὶ παρθεῖα πολλὰ. εἰδὲν ἑπο-
βούθησαν ἀπὸ χαλύβων σαθμοὶς ἑσπῶτα, πα-
ρασαῖνας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὦν δὴ ἰσθ-
μοῦ αἰκμηματαί, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ
θώρακας λινοῖς μέχρι τῆς ἔξου. αὐτὴ δὲ τῷ
παιτερουγίων παρθεῖα πυκνὰ ἐσφραμιμένα. εἶχον
δὲ καὶ κνημίδας καὶ κρανία, καὶ πῶτα τῷ ζῶ-
ντι μαχαίριον, ὅσον ζυῖλιν λακωνικῶν, ὡς
ἑσφραῖον ὦν κρατὴν διώμηντο καὶ τὸ σπότε
μνοντες αὐτὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο.
καὶ ἦδον, καὶ ἰσθμόν, ὅποτε οἱ πολέμοιοι
σφραδαὶ αὐτοῖς ἐμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς
πεντεκαίδεκα πήκων, μίαι δὲ ἕλιν ἔχον. οὗ-
τοι εἰσὶν οἱ τοῖς πολιόμενοι. ἐπεὶ δὲ παρ-
έλθοιεν οἱ Ἕλληες, εἰ ποτε αἰεὶ μαχόμενοι ὄ-
χουτο δὲ αἰ τοῖς ὄχεσις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅ-
τι τοῖς ἀνακεχωρημένοι ἦσαν ὡς τε μηδὲν
λαμβάνειν αὐτόθεν τῶς ἑλλέας, ἀλλὰ διε-
λαθροῦσαν τοῖς κτήεσιν, ἀ πῶ τῷ πύκων
ἔλαθον. ὅκ τῶς οἱ Ἕλληες ἀφίχοντο ἐπι-
τον δὲ πασσον ποταμὸν, ὅρος τετταρων πλε-
D θροῖν. εἰτὲν ἄν- ἐπορεύθησαν ἀπὸ στυ-
νῶν σαθμοὶς τέπαρας, παρθεῖας εἰς, καὶ
ἀπὸ πεδίου εἰς κάμας, εἰ αἰς ἐμφνας ἡμέ-
ρας βῆς, καὶ ἐπεσιτάσαντο. εἰτὲν ἄν- δὴ ἰσθ-
μον σαθμοὶς τέπαρας, παρθεῖας εἰς, καὶ
πρὸς πόλιν μεγάλιν καὶ ἀδαίμονα οἰου-
μένην. ἐκαλεῖτο δὲ τὸ γυμνίας. ἐκ ταῦτης γυμνίας
τὸ χῶρας ὁ δὲ πασσον τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμ-
ψα, ὅπως ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χῶρας
ἐπαγοί αὐτοῖς. ἔλθων δὲ αὐτοῖς λέγει, ὅτι ἄλλο
E αὐτοῖς εἰς χεῖρον, ὅθεν πέντε ἡμερῶν ὄψοιται
θαλασσαν· εἰ δὲ μὴ, τεθναῖαι τὸ ἐπιπείθου-
το καὶ ἡρῶνιμος. ἐπεὶ δὲ εἰέβαλεν εἰς τὴν
αὐτοῖς πολεμίας, παρεκελεύετο αἰετὴν καὶ φέ-
ρει τὴν χῶραν. ὡς καὶ δὴ λῶν ἐγχετο, ὅτι τῶ-
τῶ ἐνεκεν ἔλθοι, οὗ τῆς τῶν ἑλλέων ἀσπίδος.
καὶ ἄν-

οἶοι πολλοὶ
καὶ παρθε-
μῶτα.

ἀπεπεί-
μνοντες ὄ-
χουτες

καὶ κεφα-
λαῖς

δὴ ἰσθ-
μῶν

ταῦτης

ἐπιπείθου-
λεπ. ὅ ἡ-
γῶνιμος, ὅ-
ἐπειδὴ ὄ-
νεί.

Handwritten text from the adjacent page, partially visible. It appears to be a continuation of the Xenophon text or related commentary. The text is written in a cursive hand and includes various words and phrases, some of which are partially obscured by the binding of the book.

κὶ ἀφικνουῦνται ἐπὶ τῷ ἱερῷ ὄρει τῆ πέμπτῃ ἡμέρᾳ. ὄνομα δὲ τῷ ὄρει τὸ θήχης. ὅππῃ δὲ οἱ παρῶντες ἐγγύθι ἐπὶ τῷ ὄρει, καὶ καταβδοντὶ τὰ λατῆα, πολλὴ κραυγὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ οἱ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπιοδοφύλακες, ἠήθησαν καὶ ἐμπαροῦσαν ἄλλοις ἐπιτήθεσθαι πολεμίου. εἶπετο γὰρ τὸ καὶ οἱ ὀπιοδοφύλακες ἀπέκταναν τε πινὰς καὶ ἐζώρησαν, ἐνέδραν ποιοσάμενοι. καὶ γέροντα ἔλαβον δασέων βοῶν τὴν ὀμοβοῖα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. ὅππῃ δὲ βοὴ πληθύνεται ἐγγύθι ἐγγύθι, καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἐθρον δρόμον ἐπὶ τῷ αἰεὶ βοῶντας, καὶ πολλῶν μείζων ἐγγύθι βοῶν, ὅσα δὲ πλείους ἐγγύθι, ἐδόχε δὲ μείζον πᾶσι τῶν Ξενοφῶντι. καὶ αἰάβας ἐφ' ἵππων, καὶ Λύκιον καὶ τῶν ἵππων ἀναλαβῶν, παρεβόηθη καὶ τὰ δὲ ἀκούουσι βοῶντων τῶν γραπῶν, τὰ λατῆα τὰ λατῆα, καὶ παρεβόησαν. ἐνθα δὲ ἔθρον ἀπῆλθες, καὶ οἱ ὀπιοδοφύλακες, καὶ τὰ ἵππων ἡλαύνετο, καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πύργους ἐπὶ τῷ ἄκρον, ἐπὶ δὲ τῷ ἀεὶ βαλλοῦν ἀλλήλους, καὶ γραπῶν καὶ λοχαγῶν, δακρύοντες. καὶ ἔξαπίνης τὸ ὅτι δὲ παρεβόησαντος οἱ γραπῶν φέρονσι λίθους, καὶ ποιοῦσι κελωνὸν μέγαν. ἐπὶ δὲ ἐπέθεσαν πλήθος δερματίνων τὴν ὀμοβοῖαν, καὶ βακτηρίας, καὶ τὰ ἀγχάλια γέροντα καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτὸς τε κατέτεμνε τὰ γέροντα, καὶ τοῖς ἄλλοις διεκέλευτο. μὲν τὰ τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμποισιν οἱ Ἕλληες, δῶρα δόντες ἀπὸ κρινῶν, ἵππων, καὶ φιάλιων ἀργυρῶν, καὶ σκευῶν ἀσικῶν, καὶ δαρκῶν δέκα. ἡτὲ δὲ μάλιστα τῶν δακτυλίδων, καὶ ἔλαβε πολλὰς τῶν γραπῶν. καὶ μὲν δὲ δείξας αὐτοῖς, οὐ σκηνησασιν, καὶ τὴν ὁδὸν, τὴν εἰσπορεύουσιν εἰς μακρώνων, ἐπεὶ εἰσῆκε ἐγένετο, ἠήθητο τὸν νυκτὸς ἀπὸ τῶν αἰετῶν ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληες ἄρα μακρώνων σαθμοῖς βῆς, τῶν σαθμῶν δέκα. τῆ παρῶντι δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τῷ ποταμῶν, ὃς ὠρεῖ τὴν τῶν μακρώνων χώραν καὶ τὴν τῶν σκυθῶν. εἶθον δὲ ἠὲ δέξιον χωρίον οἶον χαλεπώτατον, καὶ ἔξ ἀριστερῶν δὴ τὸν ποταμῶν, εἰς ὃν ἐπέβαλλον οἱ ὀρίζων, δὲ ἔξ ἑδῆ ἔλαβαν ἑνὸς τῶν δασύων δένδρων παχέσι μὲν, καὶ πυκνοῖς δὲ. τὰ ἐπεὶ τὸν ποταμῶν οἱ Ἕλληες, ἐκπῆσαν,

ADie quinto sacrū ad montem veniunt, cui nomē *Teches. Quum autem primæ aciei milites iam in montem euasissent, ac mare conspicerent : magnus eorum clamor exstitit. Eum Xenophon, & extremi agminis milites, quum audiissent; arbitrabantur restare hostes alios, qui a fronte premerent. Nam & a tergo nonnulli de exusta regione sequebantur, quorum aliquos extremi agminis custodes occiderant, aliquos viuos, locatis insidiis, ceperant; cum cratibus fere x x, ex crudo corio bouum hirsutorum confectis. Quum cresceret clamor, ac propius accederet, & qui semper succedebant, cursu ferrentur ad illos, qui clamare non desinebant, ac tanto denique maior efficeretur clamor, quanto plures milites conuenissent: res aliqua grauior esse Xenophonti visa est. Itaque conscenso equo, Lycium & equites secum sumit, vt opem ferret. Statim audiunt milites, mare mare inclamantes, seipsos cohortari. Tum vero concursus omnium factus est, etiam agminis extremi militum, quum quidem & iumenta & equi eodem agerentur. Posteaquam vniuersi ad verticem peruenissent, tum vero cum lacrimis & se inuicem, & pratores, & cohortium ductores amplexabantur. Statimque milites, incertum cuius iussu, lapides congerunt, & ingentem tumulum excitant. In eum magnam scutorum ex bouum corio factorum copiam imponunt, & baculos, & hostibus ereptas crates: quas quidem & itineris dux ipse concidebat, & idem vt alij facerent, hortabatur. Post hæc Græci ducem itineris ablegant, quum ei donassent ex communi equum, & pateram argenteam, & ornatum Persicum, & nummos Daricos x. Inprimis anulos petebat, eorumque magnam copiam a militibus accepit. Quum vicum eis demonstrasset, in quo pernoctaturi essent, & viam, qua peruenire ad Macrones possent: sub vesperam discedit, & noctuiter facit. Inde Græci per Macrones castris i i i parasangas x progrediuntur. Die primo ad amnem veniunt, qui Macronum & Scythinorum agros disternabat. Erat Græcis ad dextram locus arduus & difficilimus, ad læuam alius amnis, in quem ille, qui agros vtriusque nationis separabat, influit: atque is sane traiciendus erat. Spissus hic erat ex arboribus, quæ crassæ quidem illæ, sed frequentes non erant. Has Græci, quum accessissent, cædebant;

ὅππῃ δὲ οἱ οὐκ

ὀμοβοῖα

οὐτῶ

ὀμοβοῖαν

ὠπορεύονται

παρῶντων

Al. Echis

Græcorum leticia, ob conspectum mare.

omnique studio dabant operam, ut de hoc loco celerrime euaderent. Macrones armati cratibus, & hastis, & cilicinis tunicis epilis, in aduerso traiectui loco instructi stabant, ac se mutuo cohortabantur, coniectis etiam in flumen saxis: qui tamen ne sic quidem ad Græcos pertingebant, nec ab iis quisquam lædebatur. Accedit heic ad Xenophontem cetratorum numero quidam, qui seruitutem Athenis se feruisse diceret. Is horum hominum linguam intelligere se ait. Atque equidem arbitror, inquit, hanc meam esse patriam: ac nisi quid impedit, cupio cum eis colloqui. Nihil vero impedit, subiecit ille: colloquere cum eis, ac primum, quinam hominum sint, exquirito. Interrogante illo, respondent; se Macrones esse. Quare igitur, inquit Xenophon, cur aciem aduersus nos instruxerint, & cur hostes nostri esse velint? Respondent illi: Quia vos quoque nostram ad regionem acceditis. Et responderi duces iubent: Id non eo factum, ut vos villo damno adficiamus: sed posteaquam aduersus regem bellum gessimus, redire iam in Græciam cupimus, & ad mare pergere. Quærent illi, num de eo fide data sibi cauere velint. Velle se Græci & dare fidem, & accipere, inquit. Post hæc Macrones hastam barbaricam Græcis tradunt, & ipsis Græci vicissim Græcam: quod hoc pacto fidem dari apud se dicerent. Simul vtrique Deos testes implorabant. Posteaquam fides esset data, statim Macrones vna cum Græcis arbores cædebant, & viam struebant, velut transportaturi alteram in ripam, Græcis permisti; suppeditato etiam rerum venalium foro, quale quidem poterant. Hoc modo triduum ducebant, donec Græcos in Colchorum montibus sisterent. Erat eo loco mons ingens quidem ille, sed in quem tamen adscendi posset. In eo Colchi cum instructis copiis stabant. Primum Græci phalangem & ipsi aduersam instruunt, quasi ea montem acie subituri. Sed deinde ducibus collectis, placuit deliberandum esse, quo pacto quam præclarissime dimicaturi essent. Et Xenophon subiecit, videri sibi, ommissa phalange cohortes rectas instruendas esse. Nam phalangem statim diuisam iri propterea, quod a libi montem adscēdi, alibi nequaquam posse reperiemus, inquit. Adeoq; mox id ipsum molestiam creabit, quod nostri in phalangem dispositi, hanc ipsam diuelli videbūt.

Ritus dā
di fidem
potrecta
vtrimque
hastā.

απόδιδόντες ὡς τάχιστα ἐκ τῆ χειρὸς ἐλθεῖν. οἱ δὲ μάκρωνες, ἔχοντες γέρρα, καὶ λόγχας, καὶ τεχνίους χιτῶνας, κατ' ἀπιπεραν τῆς ἀβασσεως ὄψα τεταγμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, καὶ λόγοις εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουσι δέικνουῦτο δὲ οὐδὲ οὕτως, οὐδὲ ἐβλαπτον οὐδένα, ἔνθα δὴ προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελτατῶν τις ἀνὴρ, ἀδύησι φάσκων δεδουλωμένα· λέγων, ὅτι γινώσκει τὴν φωνὴν τῶν αἰθροπῶν. καὶ οἶμα, ἔφη, ἐμὴν ταύτιον τὴν πατείδα εἶναι. καὶ εἰμὴ πικρὸν, ἐτέλω αὐτοῖς ἀγαλλεθῆναι. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ ἀγαλλεθῶ, καὶ μάτε προστον αὐτῶν, ἵνες εἰσίν. οἱ δὲ εἰπον ἐρωτήσαντες, ὅτι μάκρωνες. ἐρώτα τοῖσι, ἔφη, αὐτοῖς, πῶς ἀπιπερασοί, καὶ χηζοσιν ἡμῖν πολέμοι εἶναι. οἱ δὲ ἀπεκλειαντο, ὅτι καὶ ὑμεῖς ὅτι τὴν ἡμετέραν ἔρχεσθε. λέγων ἐκέλευον οἱ στρατηγῶν, ὅτι γε οὐ κακῶς ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀποχόμεθα εἰς τὴν ἐλλάδα, καὶ ἐπιθάλασσαν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκείνοι, εἰ δοῖεν αὐτῶν τὰ πια. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλῃν. ἐβλήθη δὲ δόσασιν οἱ μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς ἔλλησιν, οἱ δὲ ἔλλωες ἐκείνοις ἔλλωικίον. ταῦτα γὰρ ἔφασαν πια εἶ. τοῖς δὲ ἐπεμύρτυσαντο ἀμφοτέροι. μὲν δὲ τὰ πια δὴ οἱ μάκρωνες τὰ δένδρα σκυεζέχαστον, τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦσι, ὡς ἀβασσεόντες, ἐν μέσοις ἀναμεμιγμένοι τοῖς ἔλλησιν, καὶ ἀγροσιν οἶαν ἐδύσαντο παρῆχον, καὶ τὴν διήχρον τεσσὶν ἡμέρας, ἕως οὗ ὅτι τὰ ὄρη τῶν χόλων κατέστησαν τοῖς ἔλληνας. ἐπὶ αὐτῶν ὄρεσ μέγα, προσδοσὶν δὲ. καὶ ὅτι τέττα οἱ χόλοι ὄψα τεταγμένοι ἦσαν. καὶ ὅ μὲν προστον οἱ ἔλλωες ἀντιπαρετάξαντο τὴν φάλασσαν, ὡς οὕτως ἄζοντες προσ τὸ ὄρεσ. ἐπὶ αὐτῶν δὲ ἐδόξε τοῖς στρατηγῶσι συλλεγῆσι βαλῶσασθαι, ὅπως ὡς κελίσα ἀγωνιοῦται. Ἐλέξεν οὖν Ξενοφῶν, ὅτι δοκῆ παύσαι τὴν φάλασσαν λόχοις ὀρθοῖς ποιῆσαι. ἢ μὲν γὰρ φάλαγγε ἀγαπασθῆσεται δὴ οἶς. τῆ μὲν γὰρ ἄνοδον, τῆ δὲ ὁδοῦν δὴ ὀρθοῦν τὸ ὄρεσ. καὶ δὴ οἶς τῆτο ἀθυμίας ποιήσῃ, τὸ ὅτι τεταγμένοι εἰς φάλασσαν, ταύτιον διεσπασμένω ὄρασιν. ἐπὶ αὐτῶν

παρήχασιν
οἶμα
ἐπὶ αὐτῶν
καὶ λαβεῖν
ἐθέλῃν
ἐπὶ αὐτῶν
καὶ λαβεῖν
ἐθέλῃν
ἐπὶ αὐτῶν
καὶ λαβεῖν
ἐθέλῃν

ἔπειτα ἵππων μὲν ὅτι πολλοὺς τεταγμένοι ἄλλοι
 ἀγωνίῳ, ὡς ἐπιβόουσι ἡμῶν οἱ πολέμοιοι, καὶ
 τοῖς ὡς ἐπιβόουσι χρῆσονται, ὅτι αἱ βούλωνται
 εἰάν τι ὅτι ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμι, ὅθεν
 αἱ εἴη θαυμαστὸν, εἰ ἀφ' ἑαυτοῦ ἡμῶν ἢ φά-
 λαγγεῖ ὑπὸ ἀδράων πη καὶ βελάν καὶ αἰθρώ-
 των συμπεσόντων. εἰ δέ πη τῶν ἑσσι, τῆ ὀ-
 λη φάλαγγι κενόν ἔσαι. ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὄρ-
 θίους τὸς λόγους ποιησαμένους, ποσὸν χω-
 εῖον καταχεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸς λόγους,
 ὅσον ἔξω τὸς ἑαυτοῦ λόγους γράψαι τῶν πο-
 λεμίων κεραιῶν. καὶ οὕτως ἔσομεθα τῆς τε
 τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἑαυτοῦ λό-
 γοι, καὶ ὄρθιους ἀγρόντες οἱ κεραιῶν ἡμῶν
 ὡς ἔστιν ὡς ἐστὶν ἢ ἢ τε αἱ ἄλλοι ἢ, τῶν τε
 ἑκατὸς ἄξῃ ὁ λόγος. καὶ εἰς τε δ' ἀφ' ἑαυτοῦ
 οὐ ράδην ὅτι τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῖν, ἐνθεν
 καὶ ἐνθεν λόγων ὄντων, ἀφ' ἑαυτοῦ τε οὐ ρά-
 δην ἔσαι λόγον ὄρθιον ὡς ἐστὶν. εἰ τε πῶς
 πείθεται τῶν λόγων, ὁ πλοῖον βοηθήσει. ἴω
 τε πη εἰς διωκθῆ τῶν λόγων ὅτι δ' ἄκρον ἀ-
 ναβύωα, οὐ γὰρ μὴ κέ μιν τῶν πολεμίων.
 ταῦτα ἔδδξε. καὶ ἐποίησεν ὄρθιους τὸς λόγους.
 Ξενοφῶν δὲ ἀπὸ τῶν ὅτι δ' ἄκρον ἀναβύωα
 δδξιοῦ, εἶπε τοῖς στρατιώταις. Ἄνδρες, οὗτοι
 εἰσὶν, οἷς ὁρᾶτε, μοι οἱ ἐπὶ ἡμῶν ἐμποδῶν, ἔμην
 ἢ δ' ἢ εἶ, εἶτα πάλα ἀπεύδωμι. τῶν τε, ἴω
 πως διωκόμεθα, καὶ ὡμοῖς δ' ἑαυτοῦ. ἐ-
 πεί δ' ἐν ταῖς χώραις ἑκατὸς ἐγρόντο, καὶ τὸς
 λόγους ὄρθιους ἐποίησαντο, ἐγρόντο μὲν λόγους
 ὅπλα ἄμφω τὸς ὁδοκίοντα, ὁ δὲ λόγους ἑκα-
 τὸς ἑκατὸν εἰς τὸς ἑκατὸν. τὸς δὲ πελταστὰς καὶ
 τὸς ποξότας βίχην ἐποίησαντο, τὸς μὲν δ' ἄκρον
 νύμφ ἔξω, τὸς δὲ τῶν δδξιοῦ, τὸς δὲ κ' ἐμέσον,
 ἑκατὸν ἑκατὸς ἑκατὸς. ἐκ τῶν τε παρηγήθη
 οἱ στρατηγὸι ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ παλαι-
 σάντες, ἐπορεύοντο. καὶ Χείσοφος μὲν, καὶ Ξενο-
 φῶν, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταί, ἔξω γυρόμενοι
 τῶν πολεμίων φάλαγγος, ἐπορεύοντο. οἱ δ' ἑκα-
 τὸς ἑκατὸν εἰς τὸς ἑκατὸν, ἀντιπορεύον. καὶ οἱ μὲν
 ὅτι δ' ἄκρον, οἱ δ' ὅτι δ' ἄκρον * διεσπάρ-
 θθη, καὶ πολὺ τῶν ἑαυτοῦ φάλαγγος ἐν τῶν μέσῳ κε-
 ρὸν ἐποίησεν. ἰδόντες δ' αὐτοῖς διαχέοντες οἱ κ' ὅτι
 ἑκατὸν πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ ἀ-
 κερναῖος, νομίσαντες φεύγειν, τὰ ἀκράτος ἔθεον
 in partes scindere conspexissent, quod eos existimarent fugere, totis viribus currebant.

A Præterea si acie densa hostem adgredie-
 mur, superaturi nos illi sunt numero; & il-
 lorum opera, quibus nos superant, visuri
 sunt ad quamcumq; rem visum fuerit. Sin
 aciem raram habebimus, nihil mirum fue-
 rit, eam peruripi a confertim irruentibus
 tum telis, tum hominibus. Quod si aliqua
 in aciei parte accidat, totam phalangem la-
 borate necesse erit. Enimvero cohortes
 nobis rectas instruendas esse arbitror, tan-
 tumque complectendum esse spatij per di-
 stantes a se inuicem cohortes, vt extrema
 cohortes extra hostium cornua procur-
 rant. Quo fiet, vt extrema cohortes no-
 stræ sint extra phalangem hostilem; &
 dum rectas cohortes ducemus, lectissimi
 quique nostrum primi in hostem pergent:
 quaque via minus erit difficilis, hac qua-
 libet cohors incedet. Ne quidem in relicta
 inter cohortes nostras interualla procliue
 hosti erit irrumperere, quum ex vtraque
 parte constitutæ sint cohortes: nec erit
 procliue, cohortem rectam accedentem
 perurpere. Quod si cohors aliqua labo-
 rabit, opem feret proxima: & si qua pote-
 rit ex cohortibus in verticē euadere, tum
 vero qui subsistat amplius ex hostibus, fu-
 turus est nemo. His comprobatis, rectæ
 cohortes instructæ sunt. Et Xenophon a
 latere dextro ad læuum pergens, hæc ha-
 buit ad milites verba: Hi, quos cernitis,
 milites, soli nobis adhuc impedimento
 sunt, quo minus istic simus, quo iamdu-
 dum magno studio tendimus. Eos nobis,
 si quo modo possimus, vel crudos deuo-
 randos arbitror. Posteaquam suo quisque
 loco constitit, explicata in rectas cohor-
 tes acie, grauis armaturæ cohortes xx
 circiter fuere, distributis in cohortem
 quamlibet centenis fere militibus. Cetrat-
 os & sagittarios, trifariam diuisos, partim
 extra læuum cornu, partim extra dextrum,
 partim in acie media collocarunt. Turmæ
 singulæ propemodum sexcentos habe-
 bant. Secundum hæc imperant duces, vt
 milites Deos implorarent. Id vbi factum,
 inchoato præane procedunt. Cherisophilus
 & Xenophon cum iis, quos secum habe-
 bant, cetratis, ita pergebant: vt extra pha-
 langem hostilē essent. Quos vbi vidissent
 hostes, * & ipsi contra perrexere: quumq;
 partim versus latus dextrum, partim sini-
 strum se scidissent, mediam aciem, magna
 ex parte vacuam reliquere. Heic † quum
 instructi Arcadico more cetrati, quibus
 Æschines Acarnā præerat, hostes se duas
 in partes scindere conspexissent, quod eos existimarent fugere, totis viribus currebant.

Xenophō-
 tis consi-
 lium de in-
 uadendō
 Colchis.

* Quæ scia-
 tentia sit
 lectio in
 margine
 posita,
 quare in
 Notis.

† Vel ita
 reddi po-
 test: Heic
 quum ce-
 trati, qui
 Arcadico
 erant in
 agmine,
 quibus
 etc.

πῶς λῶ-
 χους

αὐτοῖς
 ἀντιπρό-
 τας, οἱ μὲν
 * διεσπάρ-
 θθησαν
 αἰκρά-
 γοντες

Quo factum, ut hi primi in montem eua-
 derent. Subsequebantur hos grauis arma-
 turæ copiarum Arcadiarum, quibus Cleanor Or-
 chomenius præerat. Hi posteaquam cur-
 rere cœperunt, non constiterunt amplius
 hostes, sed alius alio terga dederunt. Græ-
 ci conscenso monte, multis in vicis castra
 locarunt, in quibus magna erat commea-
 tus copia. Et in ceteris quidem nihil erat,
 quod admirationem ipsorum mereretur:
 tantum illic erant aluearia permulta, de
 quibus quotquot ex militibus fauos com-
 edebant, omnes ad insaniam redigeban-
 tur, & vomebant, & abscessus per inferio-
 ra fiebat, & rectus qui stare posset, erat ne-
 mo. Qui parum ederant, admodum ebrii
 erant similes: qui multum, furiosis: non-
 nulli etiam morientibus. Quamobrem ita
 multi iacebant, ac si strages accidisset: &
 magna erat in exercitu militum tristitia.
 Postridie nemo mortuus erat, sed eadem
 prope hora pristinum ad statum mentis
 redibant. Die tertio & quarto, tamquam
 si pharmacum haussissent, surgebant. Inde
 castris alteris parafangas vii progressi, ad
 mare veniunt, & ad urbem Græcam Trape-
 zuntem, frequentem incolis, ad Pon-
 tum Euxinum, coloniam Sinopensium, in
 regione Colchorum sitam. Heic dies fere
 xxx Colchorum in agris commorati,
 prædas e regione Colchorum agebant. Fo-
 rum in exercitu rerum venalium Trape-
 zuntij sumministrabant, exceptosq; Græ-
 cos hospitalibus muneribus donabāt: bo-
 bus, farina, vino. Idem cum eis nomine
 Colchorum finitimorum, qui pleriq; ha-
 bitabant in planicie, transigebant: a quibus
 itidem hospitalia dona missa sunt, quæ ma-
 gna ex parte boues erant. Secundum hæc
 sacrificium voto nuncupatum parant, &
 boues ad eos adlati sunt, qui sufficerent
 ad mactandas Ioui Seruatori & Herculi vi-
 ctimas, quibus gratam animi significatio-
 nem declararent, quod ipsis duces itineris
 exstitissent: itidemq; diis ceteris vota sunt
 nuncupata. Præterea ludos gymnicos illo
 ipso in monte instituerunt, in quo castra
 habebant. Dracontium vero Spartanum,
 qui puer adhuc in exsilium abierat, quum
 puerum falcato gladiolo cæsum impru-
 dens interfecisset, legerunt; ut curam cur-
 sus haberet, ac ludis præesset. Posteaquam
 sacrificatum, Dracontio pelles dabant: si-
 mul eo duceret iubebant, vbi cursus spa-
 tium designasset. Ille vero locum, in quo
 forte constiterant, demonstrans: hic tu-
 mulus, inquit, ad currendum aptissimus est,

Mellis Col-
chici na-
tura ve-
menata.

Trapezun-
tij Græcos
hospitali-
ter exci-
piunt.

Α καὶ ἔπειτα ὡρῶντο ἐπὶ τῶν ἀναβαίνοντι. συν-
 φέειτο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ δριμυτικὸν ὀπλιτικόν,
 ὡν ἦρχε Κλεάωρ ὁ ὀρχομήνιος. οἱ δὲ πολέμοι,
 ἐπεὶ ἤρξαντο θῆν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῆ
 ἄλλος ἄλλῃ ἐβράπετο. οἱ δὲ ἑλλήνες ἀναβαί-
 ντες, ἐσφατοπεδύσαντο ἐν πολλαῖς κώμας, καὶ
 τὰ ἐπιτήδεια δὲ πολλὰ ἐχούσας. καὶ τὰ μὲν
 ἄλλα ὁσθέν ἰωὸ, πικρὰ καὶ ἐθαύμασαν τὰ δὲ σμῆ-
 νη πολλὰ ἰωὸ αὐτόν, καὶ τῶν κρείων ὅσοι ἔφα-
 ρον τῶν σφατωτῶν, πύρρες ἀφρονές τε ἐγί-
 νωντο, καὶ ἡμῶν, καὶ κατὰ διεχάρη αὐτοῖς, καὶ
 ὄρθος ὁσθέν ἐδύνατο ἴσασθαι. ἀλλ' οἱ μὲν ὀ-
 λίγην ἐδῆδοκότες, σφόδρα μεθύουσιν ἐπέκε-
 σαν. οἱ δὲ πολὺ, μαγνητοῖς. οἱ δὲ καὶ ἀποθή-
 σκουσιν. ἐκέρτο δὲ οὕτω πολλοὶ, ὡς ὅτε Ἑσπῆς
 γεγημημένης, καὶ πολλῆ ἰωὸ ἡ ἀθυμία. τῆ δὲ ὑ-
 περαία ἀπέθανε μὲν ὁσθέν, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐ-
 τῶν περὶ ὄρεα ἐφροῖον. τεῖτη δὲ καὶ τετάρτη
 αἰῆσαντο, ὡς ὅτε ἐκ φαρμακῆ ποσίας. οἱ δὲ
 ἦεν ἐπορεύθησαν δύο σταθμοῖς, ἐπὶ τῶν τῶν
 Σαλίνας, καὶ διήλθον ἐπὶ τῶν τῶν εἰς ἑσφατο-
 ζουῶντα, πόλιν ἑλλήνισσα οἰκουμένη ἐν τῶν
 δὲ εἰνὸν ποταμῶ, σινωπέων ἀποικίαν, ἐν τῆ
 κέλευθον χώρα. οἱ δὲ ἐμῆσαι ἡμέρας ἀμφὶ
 τῶν τετρακοντα, ἐν ταῖς τῶν κέλευθον χώρας.
 Ἦ καὶ οἱ δὲ μὲν ἐλπίζοντο τὴν κέλευθον ἀγρο-
 εῖαν ἢ παρῆσαν ἐν τῶν σφατωπέδω ἑσφατωζου-
 ποῖ, καὶ ἐδέξαντο τε τὸς ἑλλήνας, καὶ ξείνα ἐδο-
 σαν, βοῖς καὶ ἀλφίτα καὶ οἶνον. σινωπέων δὲ τῶν
 ἢ καὶ ὡς τῶν πλείονον κέλευθον τὴν ἐν τῶν πε-
 δῶν μάλιστα οἰκουμένων. καὶ ξείνα καὶ παρ' οὐκεί-
 νων [ἦλθον] πλέον βοῆς. μὲν δὲ τῶν τῶν ἡσίου, πλέονος
 ἰωὸ δὲ εἶντο παρεσκόδαζοντο. ἦλθον ἢ αὐτοῖς ἐ-
 χανοί] βοῆς ἀποθύσαντα Διὶ τῶν σωτήρι, καὶ
 τῶν Ἡρακλεῖς ἡγεμόστω. καὶ τοῖς θεοῖς ἢ θεοῖς
 ἠύξαντο. ἐποίησαν ἢ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῶν
 ὄρεα, ἐν τῶν ὅτε ἐσκήνοιν. εἶλοντο ἢ Δρακόντιον
 σφαρτιάτην, ὅς ἐφουδὲ παῖς ὡν οἰκῆσθαι, παῖδα
 ἀκων κατακτομῶν, ξυήλη πατάξας, δρόμου
 τὴν ἐπιμεληθῆσαι, καὶ τῶν ἀγῶνος σφασατῆ-
 σα. ὅτε δὲ ἡ ἡσίου ἐγήμετο, τὰ δέρματα παρ-
 ἔδδσαν τῶν Δρακόντιον, καὶ ἡγήσθη οὐκέλευον,
 ὅπως τὸ δρόμον πεποιηκῶς εἴη. ὁ δὲ, δειξάς ὀ-
 σῶν παρεσηκότες ἐτύγχεμον, ὅτε ὁ λόφος,
 ἔφη, κάλλιπός βέλεον, ὅπως αἰ τις βούληται,
 πῶς

καὶ τῶν
ὀρμώμε-
νοι ἐλπί-
ζοντο

πλέονος
βοῆς.

Handwritten notes in the right margin, including a large stamp that reads "XENOPH. DE EXPED. CYRI" and "RVM".

πῶς οὖν, ἔφασαν, διωθήσονται παλαίειν ἐν
 σκληρῶν καὶ δασυφύτων; ὃ δ' εἶπεν, μᾶλλον τι ἀ-
 νιάσεται ὁ καταπεσών. ἠγωνίζοντο δὲ πᾶδες
 καὶ σάδρον τῶν ἀγχιμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δό-
 λιν δὲ κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα ἔθρον πα-
 λιν ὃ, καὶ πυλμύ, καὶ τὸ παλκρέπιον, καλὴν δὲ α-
 ἐθροῦτο. πολλοὶ γὰρ κατέβησαν, καὶ ἄτε θεωμέ-
 νων τῶν ἑταίρων, πολλὴ φιλονεικία ἐγένετο.
 ἔθρον δ' καὶ ἵπποι, καὶ ἐδὲ ἀνέστη καὶ τὸ πρῶ-
 τος ἐλάσασθαι ἐν τῇ θαλάττῃ, ἀνασπρέψαν-
 τας πάλιν ἀνω, πρὸς τὸ βασιλῆος ἠέκον. καὶ κέ-
 B τω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδιδιώτο. ἀνω δὲ πρὸς
 τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μάλιστα βάδιον ἐπορεύοντο οἱ
 ἵπποι. εἶτα πολλὴ κραυγὴ, καὶ γέλωσ, καὶ
 πρὸς ἀκέλευσις ἐγένετο αὐτῶν.

At qui poterunt, respondent illi, tam aspe-
 ro & siluis denso loco lueta congregi? Ni-
 mirum is, ait, qui collapsus fuerit, vehe-
 mentius dolebit. Itaque decertarunt in sta-
 dio pueri, maxima ex parte captiui: *doli-
 chum Cretenses plures, quam L X curre-
 bant: lueta, castu, pancratio exercebantur
 alij, & spectaculum sane pulchrum erat.
 Nam multi in certamen descendebant, &
 vt fieri consuevit, spectantibus sodalibus,
 magna erat ex amulatione contentio. De-
 currebant etiam equi, quibus insidentes
 oportebat in mare per loca decliua pro-
 uectos, ita deinde sursum reuertendo ad a-
 ram accedere. Ac deorsum quidem per-
 multi deuoluebantur, sursum vero ad loca
 valde ardua vix equi lento gradu perge-
 bant. Erat heic hominum ingens & cla-
 mor, & risus, & cohortatio.

* est hoc
 nome est
 viculi, est
 in statio
 ad xxiiii
 stadia ex-
 tendeba-
 tur, an d-
 re Suidas

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑ-
 ΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ
 ΠΕΜΠΤΟΝ.

XENOPHONTIS HISTORIA-
 RVM DE CYRI EXPEDI-
 TIONE, LIBER QVINTVS.

ΣΑ μὲν δὲ ἐν τῇ αἰα-
 βάσει τῆ μὲν Κύρου ἔωρα-
 ξαντο οἱ Ἕλληες, καὶ ὅσα ἐν
 τῇ πορείᾳ τῆ μέγρι βῆσι
 θαλάττῃ τ' ἐν τῷ Ἰζεί-
 νω ποίτω, καὶ ὡς ἐπιβα-
 πεζῶνται πόλιν ἑλληνίδα ἀφίκεντο, [καὶ ὡς ἀ-
 πέδοντο, ἀδύξαντο σωτήρια θύειν, ἐνθα πρῶτον
 εἰς φιλίαν γαῖαν ἤκειντο,] ἐν τῷ πρῶτον λόγῳ
 δεδήλωται. ἐκ δ' ἄρτι σκελεθόντες, ἐβουλεύοντο
 πρὸς τὸ λοιπὴν πορείας. ἀνέστη δ' ὁ πρῶτος Αν-
 τιλέων θούριος, καὶ ἐλέξεν ὡδε· Εγὼ μὲν ποί-
 νω, ἔφη, ὡ ἀνδρες, ἀπειρήκα ἤδη συσκόβα-
 ζόμενος, καὶ βαδίζων, καὶ βέρον, καὶ τὰ ὄπλα φέ-
 ρων, καὶ ἐν τάξει ἰών, καὶ φυλακὰς φυλάττων,
 καὶ μαχόμενος· ἐπιθυμῶ δ' ἡδὲ, παυσάμενος
 τῶν τῶν πόνων, ἐπεὶ θαλάτταν ἐγγυμν, πληθύν-
 τῳ λοιπὸν, καὶ ἐκταχθεὶς ὡς πρὸ Οδυσσεύς, κα-
 θεύδων ἀφικέσθαι εἰς τὴν ἑλλάδα. ταῦτα ἀκού-
 σαντες οἱ στρατιῶται, ἀνεθροῦντο, ὡς δὲ λέγει· E

ACTENVS exposuimus
 hoc commentario, quas
 Græci res in expeditio-
 ne, qua cum Cyro ad-
 scenderat, gesserint: quæ
 item gesta in itinere fue-
 rint, donec mare, quod
 Ponto Euxino adiacet, adtigerunt: & quo
 pacto ad urbem Græcam, Trapezuntem
 peruenerint: & quo modo sacra perfec-
 rint, quæ votis pro salute conceptis factu-
 ros se promiserant, vbi primum pacatam
 in regionem adpulissent. Deinceps quum
 conuenissent, de itinere reliquo delibera-
 bant. Et Antileon Thurius primus surgens,
 in hanc sententiam loquutus est: Equidem,
 commilitones, iam defatigatus sum colli-
 gendis vasis, eundo, currendo, ferendis ar-
 mis, ordinibus obseruandis, obeundis ex-
 cubiis, pugnando. Itaque cupio laboribus his
 liberatus, quando ad mare peruenimus,
 deinceps nauigare: & * Vlyssis exēplo por-
 rectus, dormiendo in Græciam adpelle-
 re. Quæ quum milites audiissent, strepitu ex-
 citato, recte hominem dicere significabat.

Homērus
 lib. Vlyf-
 ses XLII.